

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16. vastagon szedett betűkből 32 fillér.

A KISVÁRDAI AUT. ORTH. IZR. HITKÖZSÉG előjárása egy metsző-előimádkozói állásra pályázatot hirdet. Pályázótól megkivánthatik, hogy 3 elismert orth. rabbittól nyert bizonyítvány — *kabóval* rendelkezék, *sóchet-übödek*, *bal kőre* és kellemes, erőteljes hangu, jó előimádkozó legyen. Pályázhatnak 40 éven aluli, kifogástalan magaviseletű magyar állampolgárok. Fizetés megegyezés szerint. Pályázatok legkésőbb f. évi június 15-ig fenti hitközség irodájához adandók be. Csak megfelelő okmányokkal felszerelt kérvények fognak figyelembe vétetni. Utiköltséget csak a meghívottaknak térítjük meg.
Unger Sándor s. k. Kain József s. k. jegyző.

A NAGYSIMONYI ORTH. IZR. HITKÖZSÉG kántor-metszői állásra 100 pengő havi fizetéssel és lakással pályázatot hirdet. Pályázhatnak mindazon nős emberek, akik még 40 évnél nem idősebbek és magyar állampolgárok. Pályázóktól megkivánthatik, hogy három elismert rabbittól *kabóval* legyen. Próbára csakis a meghívottaknak lesz az utiköltség megtérítve.
Nagysimonyi, 1930 május hó 1.
Kohn József hitk. elnök

A RICSEI ORTH. IZR. HITKÖZSÉG metszői állásra pályázatot hirdet. Megkivánthatik kis család, negyven éven aluli, már állásban volt, *feddhetetlen előéletű* gyakorlott metsző, kellemes hangu *bál kajre*, magyar állampolgár, kinek 3 elismert rabbittól *Kabó-ló-ja* van. Javadalmazása: lakás, 160 P havi fizetés, évi 50 q tűzifa és a szokásos mellékjövödelmek. Állás azonnal betöltendő. Utiköltség csak meghívottaknak térítjük meg, akceptálás esetén. Érdeklődők a következő címre írjanak: *Löwenkopf Jenő* hitk. elnök, *Ricse*.

Értesítem a n. é. közönséget, hogy **orth. כשר kávé mérés és falatozó üzletemet, Győr ARANY JÁNOS-UTCA 10 szám alá helyeztem át.** — Kérem továbbra is a n. é. közönség szíves pártfogását. A legelőzékenyebb kiszolgálásról biztosítom.
Berger Salamon Győr
Arany János-u. 10

Apróhirdetések

Hirdetési díjazás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. *Allást keresők*nél szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sipucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZONEGY esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. — Telefon. — cég nélküli levelezés.

KIZÁRÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít Meisels héber könyvkereskedés és táliszszövedő, Rombach-u. 8. A Rombach templommal szemben.

LÖWINGER Sámuel Kaba. Házasságközvetítő. Megbízásokat elfogad.

FIAM részére, akinek Budapesten exponált helyen nagyobb forgalmú üzlete és ipari vállalata van, keresek átlagon felüli szép vallásos orthodox zsidó leányt 24—30 év között, 20.000 pengő hozománnyal. Levelek „Igazi orthodox” jelígre a kiadóba kéretnek.

DUNÁNTULI legnagyobb fűszer-nagykereskedő üzletvezetője vagyok, 29 éves, ismeretségi hiányában ezúton olyan leányt keresek, akivel házasság céljából leveleznék. Csak teljes című levelekre válaszolok. „Korrekt” jelígre a kiadóba.

NŐSÜLNE 28 éves orth. érettségizett fiatalember, nagyobb szlovenszki városban gyárnak társtulajdonosa. Szolid, háziasan nevelt fiatal leányok 50—60 ezer pengő hozománnyal érdekelnek. Leveleket: „Ideális Élet” Kosice, Postrestant. Közvetítőket csak utólag díjazok.

ZSIDÓGIMNÁZIUMI TANÁR vakációra magával vinne 1—2 diákot kellemes, egészséges burgenlandi hitközségbe, orthodox ellátásra, német szóra, esetleg korreptálásra. Cím a kiadóban.

JOBB házból való fiatal fűszer- és vegyeskereskedő segéd szerény fizetéssel azonnali állást keres, szombattartó cégél, „Szorgalmas” jelígre.

KERESEK vallásos böchert, aki *gemöre tajszeeszt. risajnim veáchrainim* perfekt tanít. Ajánlatok az igények megjelölésével küldendők. Cím válaszlappal „nem unterländisch” jelígre a kiadóhivatásban.

KERESUNK 10—15 gyermek mellé jesivát végzett perfekt német böchert. Fizetés megegyezés szerint. Vándorkoszttal. Pályázatok működési bizonyítvánnyal *Jungreis Ignác, Lőrinczi*, címre küldendők.

UTAZÓI állást, vagy ügynökséget vállalom rövidáru szakmából. Jelíge: „Nagy ismeretség”.

BIZTOSÍTÁSI ügynökséget vállalom. Jelíge: „Gyakorlott és szorgalmas”.

SZÉP jövedelmet biztosítok fiataloknak purimspieljeim viszonteladásával. Külföldi elutazás miatt biztosíték ellenében, v. bizományba is adnék, 10% emménnyel. Mintát P 1.50 előzetes beküldése mellett küldök. Meg nem felelés esetén visszaveszem. Cím a kiadóban.

BIZTOS existenciával bíró volt talmudista intelligens, vallásos házból nősilne. „8—10.000” jelíge.

NYOMDASZSEGÉD orthodox, megbízható fiatal szedő-nyomó június 1-i belépésre ajánlkozok. Önálló kalkulációkat végez, ugyszintén papirkereskedő is, jó magyar és héber helyesírása van. Esetleg üzletvezetésre is megfelelő. Fizetés megegyezés szerint, szerény igényekkel. „Megbízható” jelíge.

SIRKÖVEK minden kivitelben legolcsóbb gyári áron *Schreiber Jakob* villanyerőre berendezett sirközmében, *Debrecen*, Hunyadi-utca 14. sz.

Legszébb vizsgai jutalomkönyv a „Somró Sabosz Almanach”
Tanulságos, szórakoztató és hasznos! Számos képpel, köztük cimlapián boldog emlékü REICH KOPPEL budapesti főrabbi *ר' יצחק* fényképével.
Ára díszkötésben 2. — pengő.
Legalább 10 példány vételénél 10% engedmény. A pénz előzetes beküldése mellett, vagy utánvétellel megrendelhető:
Szombattartók Orsz. Szövetségénél, Budapest
V. Sas ucca 15. — Postacekek számla 57857.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája
Budapest, VII., Kertész-utca 21.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót *ל' יצחק*

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Sipucca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Emberfelesleg?

Egyidejűleg olvastuk e héten a magyar miniszter és a lengyel-zsidó politikus nézetét, amely rávilágít nehéz helyzetekre és enyhítésiük szükséges voltára. Vass József miniszter megállapította a vasárnap nagy beszédében, hogy Magyarország emberfelesleg van és Grünbaum Jiczchok lengyel szemléző a legszélsőbb zsidó nacionalista szempontból ítélve meg a helyzetet, kijelentette, hogy Lengyelországban egy millió zsidóval több lakik, mint amennyit az ország egészséges gazdasági struktúrája elbírt. Egyik kijelentése sem akar propaganda lenni a természetes szaporodás ellen, hanem lényegében rávilágít egy mélyseges bibliai igére. A Tóra elbeszélése szerint a teremtés befejezése után a Teremtő azt mondta az első emberpárnak: „*sokasodjatok, szaporodjatok, töltsetek meg a földet s helyezzétek uralmatok alá.*” E szavakba bele van sűrítve az emberiség egész gazdasági története. Az emberek szaporodásával új és új területeket kell keresni „meghódításra”, hogy érvényesülhessen az emberi tevékenység.

Az emberfelesleg emlegetésénél nekünk zsidóknak mindig fel kell figyelniünk, mert gazdasági krízis jele annak hangoztatása és ilyen krízisek alkalmából a zsidóság részint mint bűnbak szerepel, részint kétszeresen szenved a gazdasági nyomás alatt, mint a gyengébb közösség, amelynek gazdasági alapja történeti okoknál fogva ingatag s bizonytalan. A mi esetünkben nincsen szó antiszemizmusról. A magyar miniszter földjuttatással és letelepítéssel akar a bajon segíteni. A zsidó szemléző pedig meg akarja előzni az antiszemitákat, akik a felesleges zsidókat Palesztinába akarják küldeni és önmaga állapítja meg, hogy megint emberfelesleg van, de a baj remédiumát

— csak kivándorlásban bírja megtalálni, mert, hogy a lengyel állam vegye kezébe a dolgot, arra a szemléző nem is mer gondolni. A zsidók esetében tehát csak arról lehet szó: *hová?*

A „hová” kérdés kínzó volta a háboru után kezdett a maga szomorú mivoltában kibontakozni. Amerika, amely négy évtizeden át a kelet európai gazdaságilag teljesen gyökértelen zsidóságnak oltalmazó menedékhelyet nyújtott, bezárta kapuit. Tíz éven át Délafrikába vándoroltak a zsidó menekülők s ott is azt lehetett róluk mondani, mint a francia *refugiés-ról* (refúzió) akiket a vallási türelmetlenség a XVII. század végén a hazájukból kiszorított: fellendítették új hazájuk iparát s kereskedelmét. De csak pár hónappal ezelőtt olvastuk, hogy a délafrikai parlament betiltotta a bevándorlást. Marad még mint bevándorlási terület Palesztina. Természetesen nem nyújtja azokat a gazdasági lehetőségeket, mint Amerika, de a zsidóság szorult helyzetében mégis jelentett valamit, ha csak annyit, mint a próféta mondja: „egyed egy városból, kettőt egy-egy családból s elviszlek benneteket Cionba.”

Epen ezért mély megdöbbenést fog kelteni az a hír, amely szerint az angol kormány részben engedett az arab követeléseknek s *felfüggesztette a palesztinai zsidó bevándorlást*, amíg az angol speciális szakértő, Sir Simpson nem fog véleményt mondani Palesztina befogadóképességéről. Bizonyára az egész világon tiltakozni fognak zsidó szervezetek, felemeli szavát a szentföldi gyarmatosítás nagyarányú fellendítését eszközölni akaró *Jewish Agency*, és végig fog zúgni zsidó körökben a rég ismert szó a „perfid Albion”-ról, az angol álnokságról, de egyelőre tény az, hogy megint bezárult a sorompó egynehány száz,

elhelyezkedni kívánó zsidó család előtt. Egész biztos, hogy az angol kormányzat ép annyira meg van győződve a palesztinai zsidó bevándorlás üdvös voltáról, mint — *Rabbi Chájim Jajszeff Sonnenfeld*, az askenázi orthodox zsidók főrabbiája, akinek multkori, a *Zsidó Ujság*-ban is reprodukált véleménye szerint a Szentföld még tízszer annyi zsidót fogadhat magába és eltarthat, mint amennyi most van ott.

Az angolok taktikáznak és ebben rejlik a zsidóság tragikuma, hogy itt ismét *Prügelknabe* lett. Indiában az angolok és a hinduk viaskodnak s a zsidó kivándorlókon verik el a port, mert tekintettel kell lenni a hindu-mohamedánokra. A mohamedánoknak rendelkezésére áll fél Ázsia, de egyszerre fáj nekik az ő szempontjukból semmit sem jelentő Palesztina. Az egyes országok mohamedánjai gyűlölik egymást, de ha a zsidók ellen kell valamit csinálni, akkor egyesülnek — mint *Amajn és Majov* népei a biblia szerint.

A zsidóság szomorú helyzete, amelyet a hét eseményei oly rikító színben mutatnak be, kötelességévé teszi minden ország zsidósága vezetőségének, hogy egy pillanatig se szünjön meg gondolkodni azon, miképpen lehet a hivatást az életküzdőlemre minél jobban felfegyverezni. A produktív pályákra való nevelés immár életkérdés a zsidóság széles rétegeire. Természetesen a hit, a vallásosság mindig megmarad az életküzdőlem egyik hatalmas erőforrásaként. Mivelhogy kivándorolni csak egy réteg tud, az itthon maradtakért kell dolgozni. Természetesen nemcsak szóban, hanem tettekkel is. A program tehát csak az lehet, amit a zsolttáros mond: „*Betűch ba-sém váaszé tajv, sechon órecz üre emünó* — bizzál I-tenben, de cselekedj is jól, maradj az országban és élj becsületesen.”

A strandfürdők látogatása ellen

A szlovenszkói *Machziké Hadosz* egyesület képviselőtestületének 2 hét előtti megtartott érsekújvári ülésében hozott határozata értelmében az e heti szombaton az összes szlov. orth. rabbik a szószékről ostarozni fogják a strandfürdőzésnek a régi zsidó szemérmességét törvényekkel ellenkező szokását. A *Machzike Hadosz* ez ügyben lendületes felhívást bocsátott közre, amelyből a következőket emeljük ki:

— Zsidó asszonyok, zsidó leányok! *Szellemi vezetőink kérnek és figyelmeztetnek benneteket: tartsatok tisztán lelki világotokat. Maradjon mocsoktalan nemes zsidó erkölcsötök! Varázsoljátok vissza azt az aranykorszakot, mikor oly büszkék lehettünk a zsidó nő példás, szent életmódjára. A közösségünk jövője ti reátok van bízva, törekedjétek arra, hogy ez a jövő a nagy multhoz méltó legyen.*

Palesztinai események

— *Az arab delegáció elhagyta Londont.* A Londonba érkezett arab delegáció, melyet a főmufti vezetett, kinek lelkiismeretét terhelte az augusztusban a zsidók ellen elkövetett vérengzések, több napon át tárgyalta az angol kormánnyal. De mivel ez nem akarta kimondani a Balfour-deklaráció eljöttét, a delegáció egyszerűen otthagyta a kormányférfiakat. Jellemző a helyzet, hogy az arab delegáció egyszerűen bejelenti a szakítást, míg az angol hivatalos jelentések mind arról szólnak, hogy a kormány tudomásul veszi és meggondolás tárgyává teszi a megbeszéléseket. E játéknak oka, hogy a kormány kénytelen tekintettel lenni az indiai mohamedánokra, akik a hinduk ellen a kormány pártjára állottak.

— *Két előkelő hebroni arab halálra lett ítélve.* Az augusztusi vérengzések idején Slonim nevű zsidó ember házában 24 zsidót öltek meg Hebronban. A jeruzsálemi törvényszék 4 vádlott közül kettőt halálra ítél, egy rablás

miatt 7 évi fegyházra kapott, a negyediket felmentették az esztől kifolyólag, de szabadlábra nem helyezték, mert egy másik gyilkolásból kifolyólag van halálra ítélve. Hogy a vérengzésekben nemcsak az ugynevezett csőcselék, amelynek nincs veszíteni valója, vett részt, mutatja az a körülmény, hogy a halálra ítélték egyike, *Al-arafi* gazdag hebroni kereskedő. A tárgyalás alkalmából a bírósági elnök kifejezte megbotráncozását azon, hogy állami szolgálatban levő arabok hamis tanuvallomást mondtak egy gyilkos megmentésére.

— *A szegényeket eltiltják a Nyugati Falról.* A rendőrség megtiltotta a könyöradományokat gyűjtő szegényeknek a Fal melletti tartózkodást. A jeruzsálemi lakosság meg van botráncozva e miatt. Elsősorban azért, mert az Omár-mecset és a keresztény kegyhelyek előtt szabad a koldusoknak adományokat kérni. De azért is, mert a Fal mellett tartózkodó szegények bizonyos biztonságot nyújtottak a magányos

Kitűnő minőségű
ארטו. כשר
HUTTER
szarvas szappan

kapható minden fűszer- és festékkereskedésben. Gyártja a bpesti orth. hitközség rabbinátusának felügyelete alatt
Hutter József Szappangyár-Olajipar
Részvénytársaság.
Budapest, VII. Erzsébet-körút 6.
Telefon József 461-91, 92, 93 és 94

látogatónak és az egész területnek zsidó jelleget adtak.

— *Kik lesznek a Sirató Fal-bizottság tagjai?* A Népszövetség tudvalevőleg elhatározta, hogy a Nyugati Fal kérdésének tanulmányozására semleges bizottságot küldenek. A bizottság összeállítása most megtörtént. Egy svéd, egy svájci és egy hollandi kiküldött foglal benne helyet.

— *Palesztina első főkormányzója a halálbüntetésekről.* Sir Herbert Samuel, az angol képviselőház egyik bizottsági ülésén beszédet tartott s kifejtette, hogy Palesztinában szükség van elretentés céljából halálos ítéletekre. Felszólalását a francia költő ama szavaival fejezte be: „aki a keselyűt kiméli, felelős a karmaiért.”

— *Megtörtént a szombat megszenteltelenítéséről.* Jeruzsálemben egy Aruskesz nevű zsidó kereskedő szombaton kinyitotta a boltját, mire az egész jeruzsálemi rabbióság R. Chajim Sonnenfelddel élén kihirdette, hogy őt a zsidó közösségből kiléptették tekintik. Erre az erőyes lépésre a kereskedő — bezárta a boltját szombaton.

— *5500 beutazási engedély felfüggesztése.* A legújabb jelentések szerint az angol kormány az új agrárbiztos, Simpson tanulmányainak befejezéséig felfüggesztette a már kiadott 5500 beutazási engedélyt, csupán a február hó 17-én engedélyezett 750 engedély érvényét tartja fenn. Az intézkedés miatt nagy az elkeseredés.

Az antiszemizmus újabb fellángolása Romániában

A béke éveit érezzük visszajönni. A múlt század végén lehetett minden héten romániai zsidó-ellenes atrocitásokról olvasni. Most megint telve van a világsajtó a zsidók ellen elkövetett jogtalanságok és inzultusok hírével. A bajt kipattantotta *Cuza*, a vén antiszemita képviselővé váló választása. Amióta megjelent a parlamentben, minden szava mocskos megsértése a zsidó vallásnak. A parlament többsége nem is normális embernek kezeli, de annál nagyobb hatása van az elkeveredett parlamenti s a tanulni nem akaró, de elhelyezkedést elérni szerető diákságnál.

Cuza terroresapatja, a „vasgárda”, május 11-én Galac-ban nagy botrányt csinált. A gárdisták egy csoportja Mircea Dumitrescu vezetéssel zsidó fiatalembereket véresre vert. Dumitrescut le tartóztatták. De hogy nem kell a letartóztatottnak nagyon félni, bizonyítja egy román lap, a *Dimineața* következő fejtetése: „A kormány által kiadott rendelkezéseket nem hajtják végre az alárendelt hatóságok. Nemesak, hogy nem büntetik meg a támadókat, de egyenesen azokat verik meg a rendőrségen, akik a támadások áldozatai voltak.”

A zsidók mindenütt erőyesen tiltakoznak az atrocitások ellen. Csernovitzban nagy tiltakozó ülés volt. A képviselőházban dr. Fischer József zsidó képviselő egy nyilatkozatot olvasott föl, amelyben azt mondja:

1. *Tiltakozunk az általunk képviselt politikai csoport, valamint az egész ország zsidó lakossága nevében, hogy a kamara tribünjéről kvalifikálhatatlan sértések hangozhananak el a zsidó pallás és nép ellen.*

2. *Fel kell hívjuk a kormány figyelmét, hogy ezek a viták, melyeket Cuza professzor nap-nap után provokál, aláássák a kamara presztizsét nemcsak a belföldön, de a külföldön is.*

A deklaráció hatása egyelőre nem látszik sehol. Égügy nem hatott Románia amerikai nagykövetségének a sajtóban leadott a nyilatkozata sem:

„Az antiszemita excessusok igen rossz szolgálatot tesznek az ország hitelének. Az egész amerikai sajtó megbélyegzi a cuzisták cselekedeteit. Az állítólagos kommunista veszedelemmel való agitáció szintén rossz szolgálatot tesz az országnak. Ugyancsak esőkénti az ország hitelét az alkotmányos tényező körüli bizonytalanság atmoszférájának a kelte.”

A bizonytalanság eme atmoszférájára mutat a nagyváradi eset: *Rotschild* Izidor 54 éves nagyváradi kereskedő és többszörös háztulajdonos a múlt hét hétfőn délelőtt az egyik telkén folyó építkezéseket tekintette meg. Egy szerre egy parasztember lépett *Rotschild* elé és követelte, hogy a tőle ellopott pénzt adja neki azonnal vissza. *Rotschild* hangoztatta, hogy ő a parasztembert soha nem látta. Ez azonban ismételt és határozottan állította, hogy *Rotschild* volt az, aki a lóvásártéren pénztárcáját ellopta tőle. A rendőrségre került a dolog, ahol a komiszár *Rotschild*ot véresre verte, miközben ezt kiáltotta: „A parasztnak hiszek, mert ő román, neked nem, mert zsidó vagy.” *Rotschild* csak szerdán szabadult ki s most keresi saját ügyvédje s a Zsidó Jogvédő Iroda útján az igazát s elégtételt követel.

A Regátból (ó-Románia) leg-

ארטו. כשר
„CERES“ ételzsír
a szokott kiváló minőségben minden fűszer, csomage és ételmeiszer-üzletben kapható
HUTTER JÓZSEF
Szappangyár
Olajipar R.-T.
Budapest, VII., Erzsébet-körút 6.
Telefon József 461-91, 92, 93 és 94.

utóbb a következő botrányokat jelentik:

Bukarestben éjszakánként tizenöt fiatalemberről álló csoportok járják be a várost és inzultálják a zsidó járókelőket. 16-án éjjel többek között *véresre vertek egy fiatalembert, akiről a végén kiderült, hogy nem is zsidó.* Az antiszemita verekedők bocsánatkérés közepette engedték útjára a tévedésből elvert áldozatukat.

Galacban a „vasások” zöldingecinek terrorja tetőfokra hárított. A rendőrség őrizetbe vett egy gárdistát, aki a rendőrök szemeláttára inzultált egy zsidót. A gárdistát igazoltatása után szabadlábra helyezték.

A beszarabiai Balti városban State, az állami gimnázium tanára, kidobta órájáról a zsidó hallgatókat s azután *Domici* antiszemita vezér jelenlétében, akinek semmi kapcsolata sincsen az iskolával, előadást tartott a zsidó veszedelemről. 17-én éjjel ismeretlen tettesek vandál pusztítást vittek véghez a baltii zsidó temetőben. A sírköveket kidöntötték és a sírokat profanizálták.

Jassiban ma éjszaka négy bandita *Mojsé Avrom* kereskedőt revolverlövészekkel halálosan megsebezte, meztelenre vetkőztette és kirabolta. Mikor zsákmányukkal el akartak menekülni, egy rendőrjárőrrel találkozott, mire a rendőrök és banditák között revolverharc fejlődött ki. A banditák közül egy megsebesült, de elfogni nem tudták.

Weisz Mór orthodox כשר sütődéje
keksz-, teasütemény- és kétszersült gyára
Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon József 423-65.
Tarhonya, makaróni és levestészták a legújabb gyártmányaim!
Gyors és pontos kiszolgálás! Kérjen árjegyzéket!

Gyártja:
RADION Hutter József
szappangyár
Olajipar részvénytársaság
VII., Erzsébet-körút 6.
Telefon József 461-91, 92, 93, 94.
egymagamamos!

A zsidóság mártírúmának egy aktája

A spanyol inkvizíció történetének egyik kutatója feltűnést keltő aktát tett közzé egy londoni folyóiratban. Ez az akta eddig ismeretlen leírása az 1660 június 30-ikán Madridban lefolyt autodafának s így hangzik:

... 1660 június 30-án II. Károly maga gyújtotta meg fölséges kezével a máglyát. Eppen lakodalmát ülte. A vézna és fáradt király, aki már tizenkilencedik évében úgy nézett ki, mint egy megtört öreg, népe kívánságára Mária Lujza bourboni hercegnőt vette nőül. Jóllehet a fiatal királynőt már a mézes hetekben brutálisan bántalmazta a király, a fiatal asszonynak kénytelen-kelletlen ki kellett vennie a részét a lakodalmi ünnepek véget nem érő sorozatából.

Az autodafét már hetek óta előkészítették. A nép számára tribünöket ácsoltak a fenségeknek és a grandoknak páholyokat építettek. Közben persze Károly a szerencsétlen elítéltek javait elkobozta és megosztott rajtuk az inkvizícióval. A végzetes nap gyorsan közelgett. A megkínzott halálraítélteket az ország minden részéből a fővárosba hurcolták. Május 29-én szombaton hozták az utolsó áldozatokat Madridba. Az utolsó éjszakát sötét, dohos cellákban töltötték. A madriadiak egész éjszaka nem aludtak, nagy sürgés-forgás volt a városban, mindenki híreket hajszolt: vajjon az átkozottak meg fognak-e térni? Mert akkor nem lesz multság. Az inkvizítoroknak sok dolguk volt. Prédikáltak, abszolutiót adtak, térítettek, hitvesek és gyermekek léphettek be a börtönbe, hogy szereteteiket annyi esztendei távollét után viszontláthassák, — ez csak a térítés javára szolgált. A rövid ítélet, a melyet az inkvizítor mindenkinek hangosan felolvasott, így hangzott: „Testvérem! Itéltek fölötted, bűnös vagy, meg kell bűnhődnöd és holnap meghalsz és hogy meghalass, — itt vannak az atyák!” S csoda-e, hogy a halálfelelem perceiben, vagy a gyermekek és az atyafiak könnyölgésére, sokan áttértek ...

Mikor a hajnal fölpirkadt, már tudták az inkvizítorok, hogy hány lelkét „mentettek meg”. Azzal megkezdődött a bűnösök felöltöztetése

utolsó utjukra. Hat órákor tompán kondult meg a harang szava, a processzió megindult. A fáklyák halványrőt világosságánál vonult föl a borzalmas csapat.

A menet élén száz szénégető haladt. Ők hozták a gyújtó anyagot. Szerszámjuk puska és hegyes dárda volt. Utánuk következtek a fekete öltözött dominikánusok. Egy öreg pap vezeti őket a „Cruz verde”-vel, a zöld keresztrel, amelyen fekete gyászfátyol leng. Most fül-siketítő lármá tör ki: a tömeg megpillantja az elégetendő képeket, harmincegy életnagyságu képet, amelyek a börtönben elpusztult vagy megszőkött zsidókat ábrázolják. A képeket a hóhérlegények tartják magasra, akik kis koporsót tartanak kezükben. Kiásott csontok vannak bennük, amelyeket szintén máglyára vetnek. Utánuk következnek ötvennégy „megtért” zsidó, akiket a halálfelelem vagy gyermekeik könnyölgése puhított meg. Meg kellett fogadniok, hogy ezentul lemondanak a zsidó szertartásokról. Hosszu uszályos ruhájukra s magas fővegükre kereszt és ördög van festve, mindegyiknek a kezében viaszgyertya ég. Most dermedt csönd száll le a térre: őfelsége a király közeledik. Az ezerfejú tömeg egy pillanatra, mintha megkövülten várna. Lesütött fejjel, de szilárd léptekkel

tizennyolc zsidó vonul fel most az elítéltek ruhájában. A barátok, akik mellettük haladnak, hasztalan igyekeznek rájuk hatni, a lélekadászatnak nincs foganatja...

Törékeny, cingár férje mellett ott áll sápadtan, halaványan Mária Lujza királynő. Ilyesmit nem látott még soha életében. A két királyi szék mellett jobbról és balról felállítják a szerencsétleneket. A királynő tisztán hallja az áldozatok és családjaik kétségbeesett jajveszékését. A királynő egész testében rezket és megfogódzik karosszéke támlájában. Ekkor a tizennyolc éves Franciska Naguera könyörög hozzá: Irgalmas szíved királynő! ... A királynő a csodaszép lány felé

fordul — „elle était d'une beauté merveilleuse” mondja a krónikás — a királynő szeméit ellepi a könny, de nyomban felszárítja. Egy futó pillanás királyi hitvesére meggyózi arról, hogy a királynak nem szabad látnia, amint feleségének megindul a szíve az eretnekeken ...

Pontban déli tizenkét órákor a nagy inkvizítor fölkel helyéről. Két dominikánussal a király felé megy; az egyik a zöld keresztet, a másik egy fekete könyvet visz. A király fölkel helyéről, leveszi kalapját. A nagy inkvizítor föl szólítja, hogy mint katolikus uralkodó és mint a „legkeresztényebb király” esküdjék meg ünnepélyesen, hogy a hitetleneket és az eretnekeket személyükre való tekintet nélkül üldözni fogja, a szent inkvizíciót pedig királyi hatalmával támogatja. Esküszöm királyi becsületedre — szól Károly fakó hangon. A nagy inkvizítor visszatér helyére. Most bántó, feszült csend áll be. Ekkor a tér közepén emelt szószekekre fellép Tomas Navarra, a kis szónok. Öblös hangja a szomszéd utcákba is elhallatszik. „Exsurge Domine, judica causam tuam...” Tánadj fel Isten és ítélj pörödben! Ez a jel-szava és zárómondata is egyben a megsemmisítő, átkot szóró prédikációnak.

A nagy inkvizítor jelt ad, mire az ötvennégy „megtértet” a szent közepére vezetik. Josef del Olmo nevükön szólítja az áldozatokat, a dominikánusok mindegyiket a pelengére állítják, ahol ítéletüket — legtöbbször élethossziglani fogságot — felolvassák. Óráig tart a procedura. Nyomasztó hőség fojtogatja az áldozatokat és kínzóikat is. Azután következnek az in effigie elítéltek képmásainak elégetése, majd a koporsókra, amelyekben némán nyugszanak a sárgás fehér csontok, átkos ítéletet mondanak.

Károly arca fakó és beesett. Közben a tömegben állati türelmetlenség és az idegek szorongó feszültsége vesz erőt, őfelsége összeesve figyel az eseményeket.

A nap már nyugovóra száll. Meggyújtják a fáklyákat. Nemsokára megszabadulnak szenvedéseiktől azok a zsidók, akik szilárdan tartották a hitük mellett. Most kimért léptekkel a király felé tart a nagyinkvizítor, Károly elébe siet

A lubawitschi rebbe az ifjuságról és a sajtóról

A lubawitschi rebbe, R. Joszef Jiczchok *Schneursohn* tudvalevőleg kénytelen volt Szovjet-oroszországot otthagyni, miután ott bebörtönözték. „ellenforradalmi tevékenység” miatt, ami alatt érteni kell — a jesivák fenntartásáért való propagandát: nagynehezen sikerült befolyásos közbenjárók segítségével kiszabadítani és azután kiutasították. Most Amerikát utazza be, ahol az ő csoportjához tartozó chósizdók körülbelül 200 imaházat tartanak fenn. Mindenütt ezren és ezren látogatják meg. Hogy a rebbe milyen emberismerettel ítéli meg a zsidóság helyzetét, mutatja az a nyilatkozat, melyet egy zsidó újságíró előtt tett.

— A legnagyobb baj az amerikai zsidóknál a nagy tudatlanság zsidó dolgokban. Az egész vonalon grasszál az „am-hó-recz”-ság. Nem fontos a zsidóság életében, hogy milyen a *nüszoch* (ritus), hanem az, hogy az összes orthodox zsidók egyek legyenek abban, hogy zsidók akarunk maradni. Ha ez megvan, nem kell félni a beolvadástól, mert szellemi dolgok nem intézhetők el számokkal. A szám fontos a háboruban, a fizika terén, de nem a szellem dolgaiban. Ha ezer közül csak száz marad hű a zsidósághoz, akkor ezek fognak győzni, mert a *szellemiekben rejlik a magasabb hatalom*. Be kell következnie az időnek Amerikában, amikor az *ifjuság fellázad* a mai viszonyok ellen és oda fogja kiáltani az idősebbeknek: „most pedig ezentul vallási dolgokban *jobbfelé kanyarodunk*...” A zsidóság vezetőinek kell az

ifjuságot ilyen irányban nevelni! *E téren nyílik a sajtónak fontos feladat.*

A rebbe e nagybölcességű kijelentése az európai orthodoxiának is szolgálhat utmutatásul. Hisz az ifjuság nálunk is kezd közösségünk számára elveszni. S hogy a lubawitschi rebbe nemcsak a szavaknál akar maradni, hanem az eszméiért a gyakorlatban is fel fogja venni a küzdelmet, mutatja az, hogy hívei sürgető óhajára kijelentette, hogy nincs kizárva Amerikában való letelepedése, de ennek egy előfeltétele van: *egy nagy jesivat fog alapítani s annak fenntartását híveinek kell biztosítani.*

Trencsentepliz-fürdőn

a legjobb orth. kóser penzió a Fischhof-féle vendéglő a park közvetlen közelében. Elismert kütinő konyha és kiszolgálás. — Tulajdonos: **Fischhof Adolf** vendéglős Galántáról.

— A MUNKÁCSI FÖRABBI PALESZTINÁBAN. A *Zsidó Ujság* mult heti számában jelentettük, hogy *Spira* főrabbi szerencsésen megérkezett Jeruzsálembe. Alexandriától a szent városig minden vasuti állomáson nagy tömeg tisztelettel üdvözölte. Jeruzsálemben a vasutnál várták az *összes kajel-vezetőségek*, az összes nevezetesebb rabbi. Érdekes, hogy az összes Jeruzsálemben lakó delarábiai (*jemeni*) zsidók is elébe vonultak. Az állomásról egyenesen a *Kajszel Maaróv*hoz (Nyugati fal) mentek, ahol a főrabbi és környezete két órán át *tehilimet* mondott. Olyan volt a hangulat — jegyzi meg egy magánlevél — mint *Kol Nidre* este. Utána megkezdődtek a látogatások. Az első látogatás a jóval százéven felüli szentéletű agastyánnak, Al-pandri rabbinak szólt. Utána R. Chájim Joszef *Sonnenfeld*nél jelent meg a főrabbi. R. Chajim sirva fakadt *s sechejónit* mondott. A főrabbi el akart látogatni *Dávid* sir-jához, valamint a *Meorasz Hamach-péló*-hoz s imádkozni óhajtott az ősök sirján, de az arabok barátság-talan magatartása miatt erről le kellett mondania.

„GÖRL” kalapdobozt kapajándékba

minden vevő.

Tavaszi és nyári
nőikalap P 5.80

ujdonságok, szalmamodellek
csodaszép választékban

REICH FRICZI
nőikalapgyár
Vámház - körut 19.

és... ő maga, Spanyolország királya gyújtja meg a máglyát.

Magasra csapkodnak a lángnyelvek, a tömeg örjöngő örömvöl-tésbe tör ki... Az áldozatok egyenként lépnek a tízes pokolba. Fér-fiak és asszonyok csodálatraméltó elhatározottsággal

az „olénü” imát éneklék,

amelyet a tömeg nem ért meg. Mikor az utolsó, Isaac Moses de Leon, aki mindössze huszonhét éves, lép a máglyára, az óra már elütötte az éjfelet...

Am a királyi kéz, amely maga gyújtotta meg a máglyákat, már alig tudta az ételt a szájhoz vinni. Öt éven át viaskodott Károly a halállal. Nem tudott meghalni... A krónikás szavai szerint: „szíve nem volt nagyobb egy galambtojásnál és olyan puha, mint nedves kréta, mája rothadt volt s benne egy bab-szemnagyságu követ találtak. Teste olyan fekete volt, mint a pörkölt kávé.”

כשר
Pension und Restauration
HERMINE EICHNER
Baden bei Wien, Rolletgasse Nr 7
GANZJÄHRIG GEÖFFNET
Zentralheizung, Warm- und Kaltwasser
Interurban Nr. 1032/4

Israelers
orth. כשר Restaurant
Bad Trencsentepliz
(Slovakujia-ú-uis der Elektschen Halte-stelle ist seit 1 Mai im Betrieb, Für erst-klassige Küche, solide Bedienung gesorgt.)

A MAGAS TÁTRÁBAN egyetlen megbízható orth. kóser penzió!

Május 1-én nyitottam meg penziómat **Tátralomnic**.
— Elsőrendű konyha és kiszolgálás. — Tátralomnic a legszebb és legforgalmasabb hely a Magas Tátrában. Villamos — és vasut közlekedés Poprádról. —
Egész éven át nyitva.
SCHREIBER MÓR bérő
Tátralomnic (CSR) Bugsch Villa
(Ezöltt Alsótátrafüreden).

Sirkövek Adler J. sirkörártárában
Budapest, Károly-körut 7. és Rombach ucca 4.
Telefon: József 364-20.

A nyitrai temetés

Gyászt vitt az orthodoxia világába a *Zsidó Ujság* multheti jelentése, amely Katz nyitrai főrabbi elhunytáról beszámolt. Dacára annak, hogy a temetés pénteken (*lagboajmer*-kor) volt, csaknem kétezer ember vett a végtisztességen részt. Közélszól-távolból jöttek, mert *Rabbi Avrohom Aron Katz* személyisége a nagyok közül is kimagaslott, Szlovenszko orthodox zsidóságának elismert vezérfőura, az *Agudas Jiszroel* orth. világszervezet egyik legagilisabb egyénisége volt — hangzott a *Weber* póstyéni főrabbi, irodai elnök s ezt mondta az „A. J.” vezérlő bizottságának elnöke, *Kohn* Pinkász rabbi. Kötelességtudás, szilárd jellem és szerénység jellemezték.

Mint a bibliai Aron, ő is a legbékészeretőbb ember volt, de ott, ahol a szent Tóráról, a zsidó hitűségről volt szó, ott a harcok *Pinchosz*-nak bizonyult.

*

Csütörtök délután 4 órakor volt a *taharo*-szertartás. Mielőtt ez megkezdődött, Braun Nátán gabe felolvasta a főrabbi erre vonatkozó sajtókezeléget irt kívánságait. A chevra oly helyet jelöljön ki neki, hogy a szomszédságában ne legyen olyan, ki vallástalanul élt, ilyenek ne is foglalozzanak tetemével. Sirköven ne legyen más felirat, csak neve, bold. atyjának és anyjának neve és hogy mint rabbi működött, minden dicsérő jelző mellőzését kéri.

Péntek reggel mindenfelől hozták a vonatok s autók a közönséget. Pozsonyból *Schreiber* főrabbin kívül ott voltak *Hirschler*, *Lebovits* és *Wessely* rabbi és a hitközségből sokan, továbbá a következő hitközségek rabbijai jöttek el: Póstyén, Surány, Tapolcsány, Galánta, Érsekújvár, Salló, Úrmény, Szerdahely, Komárom, Csúz, Baden, Galgóc, Nagyszombat, Verbó. Surányból és Nagyszombattól majdnem az egész jesiva; számos hitközség és

chevra képviselője; a nyitrai hatóságok és katonaság kiküldöttei voltak ott.

A *levájó* reggel 9 órakor kezdődött a hitközség tágas udvarán, hol az *Aguda* ifjúsági csoport tagjai tartották fenn a rendet a városi rendőrség segédletével. Elsőnek a boldogult főrabbi legidősebb fia *Katz Menachem* lépett a szószékre, hogy néhány szívbemarkoló szóval bucsút mondjon apjának, kinél első volt az orthodox zsidóság, második a hitközség és a gyermekei csak harmadiknak következtek. Utána veje, *Weisz Sándor* rétei főrabbi beszélt. Megható beszédben esztelente *Katz Aron* kiváló egyéniségét, ki az orthodoxia agilis harcosa, régebben a nyitrai *Machziké Hadosz* megalkotója, később az *Aguda* egyik szlovenszko-i erőssége volt. *Weber* Kálmán póstyéni főrabbi az Orth. Központi Iroda elnöke, a szlovenszko-i hitű zsidóság egyik legnemesebb, buzgó rabbiját siratja. A próféta szavait idézi, a szentély elvesztésekor: *e sulyos veszteségnél az ember szíve, lelke, keze és térde összeroppan*. *Schreiber* Akiba pozsonyi főrabbi magasan szárnyaló beszédében vázolja, hogy a nyitrai hitközség a rövid idő alatt bekövetkezett hármasszoros veszteséget most érzi csak igazán, mint annak idején őseink a pusztában, amikor elvesztették *Majset*, *Aharont* és *Mirjamot*. Három év előtt halt meg *R. Majse Katz*, őt követte annak hűséges híve, *Mirjamja* és most *Aharaj* is elment fiatalon, de sokkal többet tett a zsidóságért, mint sok öreg együttvéve.

Megnyílt

özv. **Feldmann J.-né**

Fenákai F. ארטה, כשר

étkezdéje

(penziója)

Budakeszsin

Virágvilág-utca 10-12. sz.

Elsőrendű házikoszt.

Fischer Menachem sárvári főrabbi, a boldogult veje, a család fájdalmát tolmácsolta, egyúttal megfogadta, hogy a nyitrai rabbit fogja mintaképül tartani, kinek mind a tíz gyermeke, minden veje, menyé és unokája tóra-hű, vallásos zsidó életet folytat. *Kohn* Pinkász rabbi az *Aguda* vezérlő bizottságának megbízásából ezen szervezet veszteségét tolmácsolta, végül *Weisz* tapolcsányi főrabbi emelkedett szólásra. Az elhunyt — ugymond — méltó utóda volt nagy apjának: ők ketten tették nagygyá a nyitrai orth. hitközséget és elvárja, hogy a nyitraiak nem lesznek hálátlanok az ittmaradtakkal. Ezután a templomba vitték a koporsót, majd nagy tömeg a temetőbe kísérte a szentéletű *Aron főpapot*, hol a szokásos *hakofó*-körmenetek elvégzése után nagynevű apja mellé örök nyugalomra helyezték.

*

A gyászhat alatt is tartottak *heszpedet*. Vasárnap Nyitra jött *Schapira pietrkovi* rabbi, a lublini világesiva vezetője, az *Aguda* vezérlőbizottság tagja, hogy az elhunytal szemben való kegyeletét lerója, hétfőn pedig *Ungár* Sámuel nagyszombati főrabbi tartott emlékszemélyet.

Zécher cadik lipóróchó!

Lópy Herman

5 napos Sevuosz-weeckend Nagymaroson Hirschfeld étkezdéjében.

Naponta 4-szeri bőséges ellátás. Napi *penzió* 7—10 pengő, elsőrendű konyha, pontos kiszolgálás, kényelmes szobák.

Megnyílik május 29-én. Előjegyzéseket kér:

HIRSCHFELD DÁVID orth. כשר étkezdé és ételkészítési üzlet, Nagymaros Főter 3 (Korona-szálló mellett).

Kellemetlen hajszálak garantált, végleges és gyors kiirtása

a legújabb kezeléssel. Szeplő, pattanás és mindenféle szépséghibák kezelése. Szépségpolító szerek. — Quarc-lény. — Speciális hajfestés.

Művészi parókákat készítése!

SCHADEK ANTAL kozmetikai és nőifodrász műtermében
Budapest, IV. Váci ucca 9. földemelő. (Corso-mozi ház) — Telefon Ant. 875-16.

A dubnói maggid...

... A dubnói maggid egykoron Bródyba érkezett. Késő este volt már, mikor az egyik — jómódu hírében álló — zsidóhoz bekopogtatott. A gazda történetesen pénzt számlálta, mely nagy halmazokban az asztalon hevert.

— „*Haliténi no min hoódajm hoódajm háze* — adj nekem ezekből a vörösökből” — idézte a rabbi. Észrevéve, célozva az akkoriban érvényben volt vörös dukátokra. A gazdag megértette és egy dukáttal megjutalmazta.

— „*Laj tajó hejajsz hoódajm le-vádaj* — nem jó, ha a vörös egyedül van” — idézte tovább a dubnói.

A házigazda erre egy ezüst pénzzel honorálta szellemes citátumát, amire a maggid egy midrás citátummal (*laj niszkarero dáatáj sel ódajm ad semóczó esz minaj* — a vörös nem nyugszik meg, míg magához hasonlót nem talál) azt akarta mondani, hogy jobb ha a vörös aranypénzeknél maradunk.

A gazda erre meglepődve kérdezte, hogy ki ő. S amikor megmondta, kicsoda, a házigazda megkérte, hogy mutassa be az ő művészetét, mely abból áll, hogy az írás bármely mondatát 1—2 példázattal megtudja világítani. Epen egy szelíchó volt kéznél s egyszerre fellepozzák az ima ama szavát: „a ki Avrohom ősapánkat meghallgatta, hallgasson meg bennünket is.”

A dubnói maggid így kezdte:

— Hát szabad-e nekünk ilyet kérni? Hisz úgy járunk vele, mint az egyszeri szegény ember, aki az üzletben vásárolt valamit s ekkor azt látja, hogy egy másik, aki csak esekélyiséget vett, egy nagy doboz teát kapott ajándékba. Jogosnak vélte tehát, hogy ő ugyancsak ilyen ajándékot kapjon s a mikor nem kapta meg, méltatlankodott. De ek-

kor a kereskedő rászólt: Balga ember, azt hiszed, hogy ingyen adtuk a teát. — előzőleg fizette ki egész évi számláját s erre kapott egy doboz teát. — Ugy vagyunk mi is tehát! Ugyanazt akarjuk mi is, bűnös, gyarló emberek, mint a mi ősapánk, a ki eszményiesen tiszta életével teljesen kiegyenlítette élete számláját. Hát lehetséges-e ez?

A dolog megvilágítására mondjunk egy más példát.

— Egy város rabbi utód nélkül elhunyt. A hitközségi határozat folytán két talmid chóchom elment egy ismert jesivára s kérte a legjobb böcher bemutatását. A rabbi megnevezett egyet, kidicsérte mindenképen, de megjegyezte, hogy igen alacsony családból származik. A kiküldöttek azonban látni akarták. Talmudi vitába bocsátkoztak vele s több órai szellemi torna után megválasztott rabbinak nyilvánították. A hitközség nem csalódott. Kitünő embernek bizonyult, a hitközség híres lett általa s azért, a mikor fia született, a hálás hitközség már mindjárt azt akarta kimondani, hogy a rabbiszéket csak ő neki fogja átadni. De a rabbi azt felelte arra: Köszönöm kedvességeteket, de akárhogyan is lesz, a fiam könnyebben fog elhelyezkedni, mert nem fogják elfelejteni, hogy az én fiam.

Azonképen vagyunk mi is Avro-

hom ősapánkkal. Ő bálványimádó környezetből származik, neki csak emberfeletti erőnevei szerezhették meg I-ten irgalmát. Mi azonban — Avrohom, Jiczchok és Jákajv gyermekei vagyunk, ha mi magunk nem is érdemeljük ki az i-teni kegyet, de elnyerjük, mert az ő gyermekei vagyunk.

Igy tehát — fejezte be a szellemes vendég — joggal kérhetjük I-tenet, hogy ő, aki meghallgatta a bálványimádó apától származó Avrohomot az ő saját érdemei folytán, hallgasson meg érdemtelennül bennünket, mert mindenképen a szentéletű patriarchák gyermekei vagyunk.

Németből:

Fisch Ernő, Csehimindszent.

מורעה רבה לאורייתא

Ezennel közhírré tétetik, hogy a hírneves és nagy tudású chranovi rabbi, *R. Mordeche Ackermann* Budapesten tartózkodik és több oldalról megnyilvánult felszólításnak engedve, a következő szombaton (*Behár-Bechükajszáj*), valamint a rá következő vasárnap az *Orczy*-templomban (orth. *saschevra*) drósót tart. A szónoklat, mely elé érhető érdeklődéssel tekintenek, délután fél 4 órakor kezdődik. *Ackermann* rabbi a világhírű *lubawitschi* rabbi *R. Jozsef Jiczchok Schneursohn*, a „Tanja” unokájának tanítványja. A népszerű maggid előadásait Európa különböző városaiban nagy tetszéssel és lelkesedéssel fogadják.

Meinen lieben Gästen, sowie allen verehrlichen Interessenten gebe ich hiemit bekannt, dass mein altrenommiertes, in modernem Stil erbautes Hotel, in allen Zimmern mit fließendem Wasser, Dampfheizung, sowie Signallichtanlage versehen, und vollständig neu renoviert am 1. Mai wieder in Betrieb genommen wurde.

Ritualbäder und Minjen im Hause.
Vorzügliches erstklassiges Restaurant.

Für die Vorsaison Mai und Juni bedeutend ermässigte Preise.
(Pension Mk. 8.— bis Mk. 9.—) Hotelauto an der Bahn.

Gottlieb Leitner - Marienbad

Hotel Goldenes Schloss
Hotel Goldenes Schloß
Hotel Drei Mühren

Pollák Sarolta kozmetikai intézete, Budapest, VI., Andrassy-ut 38.

I. em. Párizsi Áruházal szemben. 25 éves működés.
Hajszálak kiirtása arcról, karról, szepől, pattanások, összes szépséghibák kezelése. — Szemölcsirtás. Arcpolás, berletrendszer. — **Miracle** hajeltávolító szer szétküldése utasítással. Minden eddigit felülmul! Díjtalan tanácsadás. (Prospektus).

Hittestvérünk! Csak szombattartó cégnél vásároljon! Posztó, divatszövet, szabókellékek

áruháza nagyban és kicsinyben. Különlegességek uri- és női szövetekben. — Billiárd- és játékasztal posztó Előfizetőinknek 5%, engedmény. — **SEIDNER LIPÓT** áruháza, Budapest, Kertész-u. 43. Tel.: J. 450-87.

Hunfalvi reminiscenciák

I.

Álom és valóság

Az év legszebb szakában, midőn a föld lerázva téli dermedtség bilincseit, zöldpázsitos takaróját öltve magára, köszönti a virágillatos tavaszt; új élet indul meg a zsidó ifjuság berkeiben, a Tóra virágos mezején is. A szép tavasz ujjábredések nyílnak meg a Tóra-ifjuság tanházaiban, a jesivákban a nyári szemeszter kezdetét veszi. „Ime a tél elmúlt — éneklé Izráel királyi bölcsé — a virágok látszanak a földből, az ének ideje elérkezett, a gerle búgása hallatszik országunkban...” Midőn a tél elmúlik, a jesiva-ifjú megszabadul egyik legnagyobb terhetől, a tüzelő anyag szükségletének fedezésétől, mely létfenntartásának megkönnyítéséhez nagyban hozzájárul. „A virágok látszanak a földből...” A virágok — mondja a talmud — ezek a tóratanuló ifjak. A zsidóság eme szép virágjai a tavasz megújulásával láthatóvá lesznek, a Tóra virágos kertjei, a jesivák megélnéülnek... „és az ének ideje elérkezik”, a talmud évezredes melódiái felhangzanak... melynek visszhangjaként „a gerle búgása hallatszik országunkban.” A gerle keresi párját, a szent sechina glóriája keresi a Tóra géniusának helyét, a „halacha négy rőfjé”, melynek közelében, a jesivákban megtalálja kellemes pihenőhelyét...

Egy emberöltőn keresztül volt a Tóra virágos kertje, a hunfalvi jesiva. Ötven évvel ezelőtt vetette meg ennek alapját világhírű Mester, a megboldogult hunfalvi Gaon: pár év alatt tündérkertté varázsolta. Ez a kis falu, Hunfalva a Magas Tátra égbenyúló bérceinek tövében fekszik, akár a bibliai Sórajn völgye.

Immár 11 éve annak, hogy a nagy Mesternek, szeretett és dőltetett virágjai köréből örökre távozni kellett... A hűségese és olyan odaadóan ápolt és gondozott rózsák elárultak... A kert gazdát cserélt... Vajjon virulnak-e még Sórajn rózsái...? Felhangzik-e még a gerlice búgó hangja...? És ott, ahol 50 éven át nyugvóhelyet talált a Tóra szentsége, rózsafáinak árnyéká-

ban megpihen-e még a Sechina glóriája?

Mély értelmű legendát olvastam Dávid *Busztanai*, a száműzöttség fejedelme, a *rés-golüszo* sorsáról, amely legenda belekapaszkodik abba — hogy *Busztanai* kertet jelent. A hódítók — mondja a rege — kiirtották Dávid király családját. A hódító kalifa azt hitte, hogy teljes immár a pusztulás. Egy éjjel elalszik s álmában egy rózsás kertben találja magát s karót tart a kezében s egymás után leveri a rózsákat. Amikor majdnem elpusztította a kertet, elébe toppant egy csodálatos, fenséges megjelenésű aggastyán, aki szelid szemével ránézett, fájdalmasan és áthatóan. A hódító a legutolsó rózsára emelt karót kiejti a kezéből s egész lényében megrendítve várja a mennyei glóriafénnyel övezett aggastyán megszólalását: — Tudd meg, én vagyok Dávid a király, az én rózsáskertemet, az én családomat pusztítod már oly soká; még van egy rózsaszál a kertemben, ezt kiméld, ezt ne bántsd.

Felébredt a kalifa. S szorgos kutatás után megtalálta az utolsó rózsaszálat, a fiatal Dávidot, akit népe vezetésével bízott meg.

Kertemben ülve, a májusi est illuziókat keltő csillagos égboltozatát szemlélem... és alig veszem

ארטה. כשר VÉNUS ételzsir

Snyders győri orth. főrabbi ur hechsereivel ellátva és

Vénus ételolaj

kiváló minőségben mindenfészer csemege- és élelmiszer-üzletben kapható. Gyártja:

OLAJMŰVEK RT.
Kohn Adolf és Társa
Győr — Budapest

VII., Erzsébet-körút 6.
TELEFON JÓZSEF 383-11.

észre, midőn a langyos tavaszi szellő homlokom végigsimítja és szeméimet lezárva, álomba ringat... Álmomban egy gyönyörű szép rózsás kertben járok és gyönyörködöm a kertnek kápráztató szépségű virágjain, melyeknek körülövezett gyümölcsfáin vigan hangzik a csalogány andalító dala. De ime lépteket hallok és megjelenik előttem megdicsőült Mesterem glóriás alakja. Tizenkét éve annak, hogy utoljára láttam, de semmit sem változott, csupán arca volt megtört és fájdalmas... Oh szeretett drága Mesterem, — szólítom reszkető ajakkal, kínos fájdalommal — miért vagy oly bánatos, oly szomorú és arcod miért oly sápadt, nem hallod-e a rózsák bájos susogását és a csalogányok édesen zengő dalait...? Erre a Mester szemében a könnyű drága gyöngyei jelennek meg, búsan lehajítja a fejét és azt mondja csendesen: Hisz csak most olvastad *Busztanai* történetét...

Eddig tartott az álom, melyet — fájdalom — az utcáról jövő láрма, épen legszebb jelenetének közepette megzavart. „Csak álom volt, egy pernyi játék. — de mégse, mégse feledem...” mondhatom én is a költővel. Késő éjjel volt, lefeküdtem, de nyugalmat nem találtam. Fekvőhelyemen tépelődtem, kerestem az okát a Mester bánatának. „Hadd kelek csak föl, hadd járok körül a párosban... hadd hívjam fel barátainak figyelmét... Itt az alkalmom, a *Jahrzeit* alkalmával a Mester hű tanítványai elzarándokolnak a nagy Caddik sírjára... Gyereink barátainak nézze haszode, menjünk ki a mezőre... ezek a jesivák — mondja a midras — „korán induljunk a szőlőkbe, lássuk, vajjon kiviált-e a szőlőt, megnyílt-e a szőlőpirág, kiviált-e a gránát...” Ha ezt megtesszük, ha érdeklődünk a jesiva iránt, vajjon minden reudben van-e? nem hiányzik-e ott valami, ami szükségessé teszi támogatásunkat, megkivánja segítségünket: ha ez megtörténik, akkor a mennyei magasságban pihenő drága Mesterünk is visszanyeri nyugalma és megdicsőült szelleme védőangyalként lebegve fölöt-

Kolozsvári levél

tünk, lesz tolmácsolója a mennyei Atya előtt szeretett tanítványainak béke és áldáshozó utjain...

Veletek vagyok a szorongatásban...

Jónap homonnai sajchet beszélt ezt a szomorú epizódot:

— A világháború harmadik esztendejében, az idősebb korosztályok sorozásán engemet is besoroztak és bevonultam, 4 heti kiképzés után a menetszázadba lettem beosztva. Indulás előtt egy nappal engedélyt kaptam, hogy Hunfalvára utazhassam és szeretett Mesteremtől búcsút vehessek. Megérkezve Hunfalvára, Mesteremet szomorú állapotban találtam. Szeretett tanítványainak szánalmas helyzete annyira megviselte, hogy alig lehetett ráismerni. Amint beléptem hozzá marsruhában, összecsapta kezét. „Téged is visznek ki az öldöklés színterére... és most hozzám jössz segítségért... Látod, már a mai napon egy csomó sürgöny érkezett hozzám tanítványaimtól, segítségért esedezve... Minek sürgönyöznek, minek irnak... hiszen én úgy is tudom, mi a teendőm... Két év óta nem teszek egyebet, mint értetek könyörögni, de — sajnos — mindhiába... Sötét idők járnak, az égi Atya haragszik reánk és imáink elől az összes kapuk el vannak zárva... Ezen nem várt szavakat a Mestertől hallva, hangos zokogásba kezdtem és átérezve a helyzet tragikus voltát, fájdalmasan törtek ki belőlem a következő szavak: „Rebbe, drága Rebbe, rachmoneszi az én 7 apró gyermekemre, kiknek kenyérkereső apjuk vagyok... Bocsanat Rebbe, de én nem megyek ki innen addig, amíg nem adja rám áldását és ígéretet vagy egy pár biztató szót életveszélyes utamra...” Erre a Rebbe is velem együtt zokogott, könnyei patakozottak, hozzám lépett és kezét fejemre téve az Ég áldását kérte rám... Midőn ezt befejezte, a következő szavakkal búcsúzott: „Veletek vagyok szorongatásokban... adja az Ég, hogy veletek legyek örömtőkben is...” És ezen fenséges szavak csengtek a fülemben, mindannyiszor, mikor veszélyben voltam és hála Istennek megmenekültem előle. (Folytatom)

Guttmann József
Torna.

A *Zsidó Ujság* beszámolt annak idején az új román kultusztörvényről, mely szerint a román állam hivatalosan háromféle zsidó hitközséget ismer el és pedig: neológot, orthodoxot és spanyolszefárdot. A törvény szükséges Ó-Romániában állott elő, ahol az utóbbi időben a vallástalan elem olyannyira elhatalmasodott, hogy a vallásos réteg kénytelen volt *klauzokba* menekülni. A törvényjavaslat ellen a cionista képviselők és dr. Niemirover bukaresti főrabbi minden tőlük telhetőt elkövettek. Ezzel szemben a törvényjavaslat megszavazása után a beszercei iroda és számos chószid-velleitási hitközség köszönő táviratot küldött a kormánynak.

Hogy azonban az erdélyi hitközségek indokolatlan feldarabolásának elejét vegyék, kimondattott, hogy új hitközségi alakulat csak a beszercei iroda által kiküldendő *bészidin* ítélete alapján történhetik meg.

A napokban készült el a törvény végrehajtási utasítása. Ezzel kapcsolatban érdekesnek tartom a bukaresti *Cupantul* c. lap következő minapi közleményét a

VYHNE

Szlovenszko páratlan hatású női gyógyfürdője ujonnan berendezett modern hidegvízgyógyintézetrel és szénsavas fürdővel. Természetes meleg vasas fürdő és hegyi klimatikus gyógyhely női bajokban, vérszegénységben és idegbántalmakban szenvedők részére.

Orthodox kóser vendéglő az aranyosmaróti orth. főrabbi felügyelete alatt.

SIÓFOK

fürdőtelepén a BLAU-féle orth. כשר

pensió és étterem

május végén újra megnyílik Bővebbet: Telefon Aut. 126-96.

Egyedül szombattartó DOBOZGYÁR Telefon: József 380-83
ROTTENBERG A. BUDAPEST, Nefelejts ucca 59. sz.

Zs. U. olvasóival ismertetni:

— A kultusztörvény ellen megindított mozgalom során feltűnt, hogy az erdélyi zsidóság hithű, vagyis túlnyomó részben erélyesen állást foglalt a Zsidó Parlamenti Klub ellen, amely a törvényjavaslatban a zsidóság egységének megbontását látta. A klub az u. n. nemzeti zsidóság alapján áll, míg hitelbí kérdéseket magánügynek tekint. Ezzel szemben a hithű zsidóság nagy deputációban jelent meg a kormány előtt, hogy az orthodox zsidóság rokonszenvét fejezze ki a törvényjavaslat iránt. A küldöttségben a 86 éves uszodi főrabbi is résztvett.

— Tudni kell, hogy egységes zsidóság nem létezik. A Niemirover — Fildermann vezetéke alatt álló zsidóság és az orthodoxia között nagyobb az ellentét, mint a görög-katolikusok és a reformátusok között. Vallásos zsidó a Niemirover-féle templomba soha be nem tenné a lábát; hithű zsidó le nem ülne Dr. Niemirover főrabbi ebédjéhez, még Berkovics bukaresti hitközségi elnök (Románia legnagyobb bankárja) egész vagyonáért sem.

Jól szortirozott

előnyomda berendezéseket

a legdivatosabb mintákkal legolcsóbban szállít: Bleier Testvérek Szarvas, Belicey-u. 15

Kundmachung

Wirkungsvolle *ברשות* in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel *Barmizvo*, *Chasene* „ה'ה וי"ו", Gast- u. Antrittsreden verfertigte von Fall zu Fall zu mässigen Preise, unter Discretion. Honorar von 5 P *aufwärts*, 50 H. Portó recommandirt im voraus erbeten. — Mein *מנות ישראל* auf *Perek*. Preis 1.20 *Rabbiner Israel Braun*

Budapest, Szövefség-ucca 43.

Érdeklődés alkalmával válaszbélyeg melléklendő. A dróse-ért járó tiszteletdíj előre küldendő be. Drósek raktáron nincsenek, csak megrendelésre készülnek

HIREK

NAPTÁR

Sáboz Behár-Bechükajszáj

Ijor 26. V. Perek.

Rajs-chajdes bencsolás

D. e. 1/12-kor drósó a

Kazinczy-templomban.

Tartja: Steff rabbi ur.

Gyertyagyújtás (Bpest): 7 óra 15 p.

שבת kimenetele " 8 " 10 "

— Szerda Rajs-chajdes Szivon —

מוקף זמן כריאת ששטע 7:00

OLVASÓINKHOZ! Felkérjük mindazon igen f. olvasóinkat, akiknek előfizetése f. hó 15-én vagy még előbb lejárt, hogy azt postafordultával megújítani sziveskedjenek. Az átutalás legegyszerűbb módja beföldön postafutárképzésként csekk újján (50.791 sz.); külföldön pedig (évi 22 P) postautalványon eszközölhető. (Romániában az utalványon az összeget a postahivatalnok tölti ki.)

Régóta hátralékban levő f. előfizetőinknek postai megbízásokat küldtünk és kérjük azoknak szives beváltását.

— FRANKL ADOLF országos orth. elnök, felsőházi tag, folyó hó 20-án megkezdte nyári üdülését Balatonfűreden. A nyár folyamán az elnök előreláthatólag néhányszor fog, az Iroda ügyeinek intézésére, a fővárosba feljönni.

— A MAGYAR ZSIDÓSÁG TILTAKOZÁSA A NAPTÁRREFORM ELLEN. F. hó 2-iki számunkban részletesen beszámoltunk arról, hogy a pesti izr. hitközség és a budapesti orth. hitközség körlevelé kisérletben kibocsátott aláírási ívekkel fordultak tagjaikhoz, mely tömeges aláírással a budapesti zsidóság a Népszövetség által tervbe vett és a szombatra sérelmes naptárreform elleni tiltakozását dokumentálni fogja. Az Orth. Központi Iroda e héten az ország összes orth. hitközségeinek rabbijaihoz hasonló felhívást intézett. Az Iroda felkéri a rabbikat, hogy a felhíváshoz csatolt aláírási íveket töltsék ki az összes 20 éven felüli híveikkel: férfiakkal, nőkkel egyaránt. Az aláírási ívek kitöltve az Irodához mihamarabb visszaküldendők. Az Iroda az íveket a vándorszombat elhárítására alkult, Zürichben székelő bizottságnak fogja továbbítani. Az aláírási ívek a következőket tartalmazzák: „Alul-

írott magyar zsidók sajátkezü aláírásunkkal kinyilatkoztatjuk, hogy hazánk zsidó vallású polgáira rendkívüli vallásértékes és anyagi sérelmet jelentene a polgári naptárnak olyan megreformálása, amely egy névtelen (blanko) nap beiktatását rendszeresítene. Az ősidők óta megszabott hétnapos naptári rendnek megzavarása rendkívül fájdalmasan érintene bennünket.”

— A TISZASZALKAI TITOKZATOS ESET. Még mindig nincs nyoma annak, hová tűnhetett el a szolgálatát végző Schwarcz Zelig, derék, vallásos metsző. Taub Mór nógrádkállyi metsző hozzánk írott levelében szükségesnek tartja, hogy a hazai zsidóság illetékes köréi jutalmadját tüzzenek ki annak, aki a hatóságokat nyomra vezeti. Amint az erkölcs nem tud elérni, talán elérni az anyagi jövedelem reménye: jelentkezni fognak azok, akik tudnak az esetről valmit.

— AZ UNGVÁRI HITKÖZSÉG, mint nekünk írják, a megválasztott főrabbihoz, főt. Kohn Józsefhez Sopronkeresztúrra küldöttséget mentesített. A küldöttség ünnepélyes formák között nyújtotta át a megbízó levelet (Rabonusbrief) a jeles főrabbinak.

— MINDENKI RÉSZT VEHET EGY SZÉFER TAJRÓ IRÁSÁBAN. Bölcsseink tanítása szerint a széfer-tajró irásának micvó-ját akkor is teljesíti az ember, ha csak egy betűt is ír vagy irat. A váci jesiva-internátus vezetősége e micvó teljesítésére alkalmat akar nyújtani és egy széfert akar írni, amelynek egyes betűit a Tóra-tanulás javára áldozott összeggel ki-ki saját magának foglalhatja le. Felvilágosítást ad, vagy adományokat elfogad: Orth. rabbiskola internátus. Fác.

— AZ ÉRSEKÚJVÁRI ORTH. HITKÖZSÉGBŐL. A hitközség minapi képviselőtestületi ülésén Kohn Ráfael hitk. elnök bejelentette, hogy a hitközség a felekezeti anyakönyvvezetést, ami a háboru alatt s óta általában elhanyagoltatott, ismét bevezeti. Ezen vallási szempontból üdvös bevezetés elnöki bejelentését az ülésen résztvevők nagy tet-

széssel fogadták. — Az iskolaszék már régebben azt a határozatot hozta, hogy leányövendékek hosszú ujjú ruhában tartoznak az iskolában megjelenni.

— A GYÖNGYÖSI SASZCHEV-RA f. hó 18-án tartotta rendes évi szijum-ünnepélyét. Jungreis főrabbi nagyhatású templomi charifusz- és magidusz beszéde után kiosztották a tagok között az összes talmudi traktátusokat, újabb tanulmányozás céljából. Ezután 60 teritékes bankett következett, melyen a főrabbin kívül Neufeld Jenő rabbi, saszechevra előadó, nagy tetszést keltő halachikus és agadikus szónoklatot tartott. Felszólalt még Reich Jakob kántor. Utóbbi, valamint Illovihs Herman (Berettyóújfalú) recitálták az énekrészeket.

— MEGHALT FRITHJOF NANSEN. Oslóból jelentik: A nagy északsarki kutató, Frithjof Nansen, 69 éves korában Oslóban meghalt. Nansen nemcsak északsarki kutatásaival, illetőleg ezen kutatásainak eredményeiről kiadott könyveivel tette ismertté nevét az egész világ előtt, hanem nagyszabású emberbaráti akcióival is. A nagy orosz éhínség idején ő volt az, aki megszervezte az éhínségtől sújtott orosz vidékek lakosságának gabonával és más élelmiszerekkel való ellátását. Ezenfelül a Népszövetségnél sikerült kiforsziroznia az ugynevezett Nansen utelvelek kiállítására vonatkozó rendelkezést, amely a világháború és az új határok következtében hontalaná lett emberek százezreinek adott lehetőséget arra, hogy egyik országból a másikba vándorolhassanak anélkül, hogy állampolgárságuk rendezést nyert volna. Mindeme törekvései a zsidóság javára szolgáltak. A segítségakciókra elsősorban a kelet-európai menekültek szorultak. A Nansen-féle utelveleket rendkívül nagy számban zsidók voltak kénytelenek igénybe venni. Amikor a Népszövetségben szóba kerültek a palesztinai augusztusi vérengzések, felszólalt s nyomatékosan figyelmeztette Angliát a mandátumból folyó kötelességeire.

Szervoz-Weeckend **FRÄNKEL IGNÁC** Elő-angor-Lonyhe
a budapesti (Romibach-utca 12. sz.) כשר ארטה vendéglős
pensiója és étterme Siófokon
a Royal pensió, István-utca 5. sz. (a Fenyves-üdülőttelep mellett)
Lakodalmak és alkalmi összejövetelek rendezését vállalom.
Előjegyzések már most elfogadtnak a budapesti cím alatt.
Figyelmes kiszolgálás. Saját templom tórával. Fényesen berendezett kényelmes szobák.

Hévízfürdön

több orth. rabbinátus által
elismerett MANDEL-féle
orth. כשר

vendéglő

Június 1-én megnyílik.

— A HUNFALVI JAHRZETT (Szivon 11) az idén szombatra esik, mely alkalomra a rendesnél több tanítvány készül Hunfalvára. Ertesülésünk szerint a frankfurti főrabbi jelen lesz a Jahrzeiton, hogy a régi tanítványokkal egyetemben a jesiva szükségessé vált rekonstrukciójának módozatait megtárgyalják. A hunfalvi összejövetel iránt széles körű érdeklődés mutatkozik a megdicsőült mester volt tanítványai ezreinek körében.

— A SOPRONI ORTH. HITKÖZSÉG május 4-én tartotta tisztújító közgyűlését, amelynek eredményeképpen a választmány tagjai lettek: Breuer Ignác, Bienenfeld Benő, Davidovits Lázár, Fuchs Adolf, Grünwald Samu, Lederer Sigmund, Müller Fülöp, Rosenberger Béla, Rosenberger Gyula, Steinhof Sándor, Wetzler Manó, Mayer Sigmund. Számvizsgálók: Schiff Sándor és Luria Náthán.

— AZ UJPESTI IZR. HITKÖZSÉG az elhunyt dr. Kálmán Ölon elnök helyébe Arányi Adolft választotta meg elnökének. Arányi Adolf a kongresszusi zsidó közélet közismert neves alakja. Mint az újpesti Chevra-Kadisa hosszú évek óta fáradhatatlan buzgalmu elnöke tett szert már eddig is igen nagy népszerűsége hitközségében.

— KISEMBEREK NAGY BAJAI Kisasszond somogy megyei községből Rosenberg Adolfnét, két testvérel és fiával, kik szatócsboltot nyitottak, kiutasították, mert semmi vagyonuk sincs. — Hevescsány községben elvették Kohn Sándortól és Klein Mórtól a trafik-engedélyeket. Az igazság érdekében s saját megnyugtatójukra azonban azt is kell hozzátenni, hogy Kányó Bertalantól és a Hangya szövetkezettől is elvették az engedélyt.

Virág Gyula

orthodox fiuinternátusa

Budapest, VI., Ó-utca 42.

Szeretetteljes gondosság!

Legjobb referenciák!

Utólagos számla és költség nincs.

— MEGDÖBBENTŐ ESET EPERJESÉN. Klein Aron ungvári fiu az eperjesi tanítóképző harmadik osztályát végezte. A csehszlovák minisztérium legújabb rendelete szerint azonban az eperjesi gör. kath. tanítóképző másvallásút nem vehet föl többet. Ez az intézkedés lehetetlenné tette neki a tanítói oklevél megszerzését, amire a fiu a vonat elé vetette magát s meghalt.

— HALÁLESET. A balassagyarmati hitközség 12 éven át volt elnöke s a hitközség többi intézményének érdemes tagja: Weisz Armin 77 éves korában elhunyt. — Deutsch Dávid főrabbi, Herschkovits dajon, dr. Weisz hitszónok, Weisz Miksa hitk. alelnök és Chevra-elnök, Schwarcz H. talmudtóra gabe, Klein Andor s Himmler Géza előjárók bucsúztatták.

Sajtgyártmányai
kiválóságáról
ismert és híres

Stauffer és Fiai

cég

Répcelak-Sopron

megkezdte ארטה כשר

gyártmányai szállítását és ajánl:

1a. orth. kóser „Neser” emmenthali dobozsajt (6 adag)

1a. orth. kóser emmenthali jelvágva (szalagvágás)

1a. orth. kóser block-ementhali staniolban, 1 kg. súlyban

1a. trappista sajt cca. 1.20 kg. súlyban

Több közismert orth. főrabbi által kiállított hechser minden küldeményhez mellékelve.

— Kérjen árajánlatot —

Képviselőt minden nagyobb városban.

GRADO

orth. כשר Pensió Gringlas

Villa Marin Via Regia Marina 8

Központi fekvés. Elsőrendű magyar

konyha. Teljes komfort. Mérsékelt árak.

שירות referenciákkal főt. Schreiber

Ábraham görzi orth. főrabbi ur és Grünwald M. técsői orth. főrabbi ur szolgálnak

Szezonnyitás május 20-án

Schück Jenő

orthodox fiuinternátusa

Budapest, VII. Kertész-u. 38

Szeretetteljes gondosság!

Az összes elemi- és középiskolák közelében Orvosi felügyelet. Naponta

5-szöri bő étkezés. Legjobb referenciák a szülők részéről.

Utólagos számla és költség nincs.

— HÁRMAS IKREK. Máramaros-szigeti tudósítónk jelenti: A szomszédos csehszlovákiai Szlatináról egy szegény zsidó asszony jött be a máramaros-szigeti kórház szülészeti osztályára. Gyors orvosi beavatkozásra volt szükség s ilyenkor a román hatóságok se vizumot, se határátlépési engedélyt nem követelnek. Az asszony Sax Efrogim fuvaros felesége, három gyermeket szült. Az újszülöttek mindegyike leány. A kórház főorvosa elmondta, hogy az első két gyermek közös burokban, szinte egymást karongva jött a világra. A fuvaros, a boldog apa, aki a háboruban vitézségi érmet kapott, már haza is fuvarozta az újszülötteket. A gyermekek annyira hasonlítanak egymáshoz, hogy az anyjuk sem tudja őket megkülönböztetni. A csecsemőket karjaikra kötött szalagokkal kell megkülönböztetni.

Csodaszép parókák

Tartós ondolás (Dauerwellen) és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly

hölgyfodrász

Budapest

VI. Andrassy-ut 19

Telefon Aut. 199-10

— EMLÉKEZÉS A SZATMÁRI GAONRA. (Levél) *Rajs-chajdeskor*, szerdán lesz a megboldogult gaon R. Dovid Eliezer Grünwald z. c. I. Jahrzeitja. Amint hírlík, Magyarországból is sokan zárandokolnak sirjához. Üdvös volna, ha ezernyi tanítványai közül azok, akik nem mehetnek el, szentül fogadják meg ezen a napon, hogy az általa jelzett uton fognak haladni és gyermeküket a megdicsőült szellemében nevelik. Ezen alkalommal felhívom talmudtudásainkat, de főképen a tanítványokat, hogy rendeljék meg a nagy Mesternek a múlt Jahrzeitra megjelent *Keren Ledóvid* c. művét. Kevés oly mű van, amely a mai viszonyok mellett felmerülő kérdéseket vallástörvényi szempontból oly alaposan tárgyalná. (Pld. *körömlakk mint chacziczo a tevilónál; sóletkávé termoszba való öntése; óraláné, szemüveg hordása saboszkor stb.*) Ha beszerezzük a művet s tanulmányozzuk, a Mester beszél hozzánk s még fokozatosabban érezzük azt, amiről a Jahrzeitja szól nekünk: R. Eliezer Dóvid emléke áldás s utmutatás számunkra. G.F.

— A TOKAJI SASZCHEVRA a boldogemlékü *Strasser Akiba* z. c. I. főrabbi Jahrzeitjén, Ijor 21-én tartotta szokásos évi *szijum hasasz-ünnepejét*. A késő éjszakai órákig tartó disztrakomán szép beszédekkel mondtak: *Jungreis Nándor* tokaji és *Strasser Sámuel* tiszafüredi főrabbi, *Moskovits Salamon* tokaji dájón és *Strasser Náthán* (Hajdudorog). Saszchevra elnöké újból *Klein Márkuszt* választották meg.

Kurort SLIAC Orth.
für Herz-, Magen- u. alle Frauenleiden sehr reiche Natur-Kohlensäure und eisenhaltige Bade- u. Trinkquellen.
Hotel Metropol
60 Zimmer, 100 Betten. — Steht in der heurigen Saison unter Aufsicht des Ew. H. Oberrabbiner **RHELE UNSDORFER in Lucenec (Lozenc).** In der vor- u. nach-saison tägliche Pension von Kc 45—48. Hauptsaison von Kc 58 samt Wohnung. Rabbiner Ermässigung.
Budapestről 5 óra gyorsvonattal közvetlen kocsis a keleti pályaudvarról. Vissza 50 százalék kedvezmény.
Hotel Metropol, Sliac.

— FŐISPAN LATOGATÁS. Báró *Vay László*, Biharvármegye új főispánja f. hó 14-én tette első látogatását Sarkadon, mely alkalommal az orth. izr. hitközség küldöttségét külön fogadta. Grosz Manó főrabbi talpraesett üdvözlő beszédére adott válaszában a főispán kijelentette, hogy mindenkor az volt a meggyőződése, hogy magyar és magyar között különbséget tenni nem szabad és nem lehet. Különösen örül ennek az álláspontjának most, amidőn ismét meggyőződött arról, hogy a magyar zsidóság hazafias és büszge dolgozó polgárai a hazának. Ezután a főispán a küldöttség minden egyes tagjával szívélyesen elbeszélgetett és melegen érdeklődött a zsidóság viszonyai iránt.

— A BÉKÉSCSABAI ORTH. LEÁNYEGYLET május elsején tartotta alakuló közgyűlését. Diszelnök lett: *Blattberg Sándorné*, elnök: *Friedmann Sarolta*, alelnök: *Sábel Irén*, pénztárnok: *Zimmer Margit*, jegyző: *Friseh Teréz*, titkár: *Goldstein Margit*, védnökök: *Tiegermann főrabbi neje*, *Fonféder Mózesné*, dr. *Eisenberg Bertalané* és *Grünwald Benőné*.

— AZ ERDÉLYI ZSIDÓ KATONÁK KÖSER KOSZTOLÁSA. Mint *Kolozsvárról* írják az erdélyi orthodoxia körében figyelemreméltó akció indult meg, amelynek célja, hogy a katonai szolgálatot teljesítő vallásos ifjúság kóser kosztot kapjon. A kóser koszt megtartására ugyanis a katonai törvények alkalmas adnak olyképen, hogy a zsidó katonák nem veszik igénybe a lakatanyai kosztot, hanem megfolyamodják a minden aktív katonai szolgálatot teljesítő egyén számára kijáró kosztpénzt. Désen már egy fél év óta működik ilyen konyha, Ó-Románia számos városában már régebben. Az ifjak reggel, mielőtt megreggeliznének, *minjonnal* imádkoznak és a hagyományos előírásokat más vonatkozásban is igyekeznek megtartani.

— ORTHODOX ÉS NEOLOG MILLIOMOSOK. *Martin Rudolf* berlini kormánytanácsosnak most megjelent *„Millionären Jahrbuch”* című művében felsorolja Németország leggazdagabb egyéneit. Az első hat nem zsidó; a hetedik e rangsorban *Michael Jakob*, (100 millió márká) egy frankfurti orth. zsidó, aki csak 36 éves, a legszegényebb sorsból küzdötte fel magát. Munkabírása legendás; a szombatot és jomtovot szigorúan betartja, (iro-

dái ilyenkor zárva) azonkívül nem ismer pihenőt. Utána következnek: *Strausz Ottokár* (70 millió márká) az egyetlen zsidó, ki részes a nehéz vasiparban. *Lachmann*, *Mosse Hans*, a világhírű *Mosse* újság és hirdetési vállalat tulajdonosa 80.000 pengőnek megfelelő hitközségi adót fizet. A legérdekesebb ember a névsorban *Goldschmidt Jakob* a „legujdonsültebb” milliomos. A legelső bankember Németországban; 200 banknál felügyelő bizottsági tag. Az övé a *Darmstätter National Bank*. Nagyon jó zsidó; kitért zsidókkal nem érintkezik. A zsidó irodalom legújabb monumentális művét *Klatzkin Jakob* szerkesztése alatt készülő *Enciklopédiának* a megjelentését ő tette lehetővé.

— A ZSIDÓSÁG TANÍTÁSAI. A Német Zsidók Szövetsége ilyen címen (*Die Lehren des Judentums nach den Quellen*) egy 462 oldalas kötetet adott ki (*Gustav Engel* Verlag, Leipzig), amely az antiszemita céltűzések ellen a mai irodalmat magát szólítja meg s minden elfogulatlanul ítélkező helyes fogalmat alkothat magának a zsidóságról. A könyv gazdag tartalmáról egynehány címszó is világos képet nyújt: *Erdősőség* a zsidóság alapkövetelése. A lélek tisztasága. A szabad akarat. Az igazságszeretet. Szerénység és hála. A munka. A családi kör kötelességei. A közösség üdvének előmozdítása. Mindebből látszik, hogy a zsidóság az igazi erkölcsösség és a harmonikus élet vallása.

— A KOLOZSVÁRI TIFERESZ BACHURIM új tisztikara: *Wald Ernő* elnök, *Löwy Juda* és *Spitzer Bernát* tanügyi biztosok, *Weinstein Nándor* pénztárnok, *Michalovits Sulem* titkár.

— HALÁLESETEK. *Szügyről* jelentik: Hétfőn temették az egész környék részvéte mellett *Nógrádberczel* rabbisági kerület másodelnökét, *Klein Mór* nagybirtokost. *Jungreis Jakob* nógrádberczeli és *Deutsch Dávid* balassagyarmati főrabbi búcsúztatták. — *Máramarosszigetről* jelentik: *Práger Cháim* a máramarosi ortodoxia oszlopos tagja, vasárnap délután 60 éves korában meghalt. Temetése hétfőn ment végbe hatalmas részvét mellett. A templomudvarban felállított koporsó előtt *Teitelbaum Zalmen* Léb főrabbi tartott szívbemarkoló gyászbeszédet.

Családi hírek

Fleischmann Rózs Csorna, *Schiff Siegfried* Wien-Bratislava, jegyesek.

Ungár Armin Vác és *Schwarz Irén* Buda, jegyesek.

Friedmann Lázár Budapest és *Sussmann Sárka*, *Sussmann Lipót* leánya, *Ujpest*, *Lagboajmer* előestéjén tartották esküvőjüket *Ujpesten*. A mulattató *badchon* szerepét *Klein Mór* töltötte be sikerrel.

Tamenbaum Bernát és neje *Putnok*, az elmúlt szombaton ünnepték aranylakodalmukat. A bensőséges családi ünneppel egy unoka, *Paskusz Mór* *Józsi* fia, *barmicoo-avatása* párosult. Az ifju kitünő *charifüsz* és *magidüsz* beszédet tartott. A kettős ünnepségen a putnoki orthodoxia színe-java volt jelen.

Pöstyén-fürdő!
Orth. שפ: éfferem
Hotel Europa. Elsőrangú szép szobák, nagyszerű kiszolgálás, olcsó árak.
A legjobb helyen!
Halpert Eisig, Pöstyén.

Szerkesztői üzenetek

NYARALÓK FIGYELMÉBE: Címváltozásait a régi cím-megjelölésével *idejekorán* szíveskedjenek kiadóhivatalunknál bejelenteni. — **TAB:** *Igrajs Szajrim* lapunk utján is megrendelhető, 10 pengő előzetes beküldése mellett. — **„KÖVED”:** Régi dolgokat nem közlünk; többiek is erős átdolgozásra szorulnak. Ha türelmetlen, végtelenül sajnáljuk. — **ÉRDEKLŐDŐ:** *Adolph Zukor*, *New-York*, *Paramounth Building*. — **B. S.:** Ausztriába kell utlevél, csak vízumra nincs már szükség. A kérdéses fürdőhelyek nem magaslati helyek. Magaslati fürdőket, ahol orth. társaság van, leginkább *Szlovenszkóban* talál. — **KUZARI:** 1. Magyar fordításban nem jelent meg, németül kettő is, de az talán K.-n is beszerezhető. 2. Nem értjük, hisz az egész Ötkönyv egy kötetben van meg. Talán másféle fordítás volt? — **HORNÉ SALIBY:** A kérdéses könyvet nálunk is beszerezheti, 50 drb huszfilléres cs levélbélyeg beküldése ellenében. — **S. B.:** 1. Nem üti meg a mértéket. 2. Küldjük. — **KÖSER:** *Szivesk*, *Botschko*, *Jeschiwaleiter*, *Montreux*, *Schweiz* címre fordulni. — **SZOMBATHELY:** Propozícióját illetékes helyen előterjesztjük, bár, tekintettel a rossz viszonyokra, eredményt nem várunk. Ami a sirkönyvet illeti: halachikus dolgokba nem avatkozunk. — **S. R. A.:** Nem tudjuk. — **H. J. U.:** 1851. aug. 26 = 5611. Av 28; 1853. március 10 = 5613. Adar I. 30; 1872. nov. 5 = 5633. Chesvan 4.

LAPZÁRTA UTÁN

Elhunyt a földesi főrabbi

פטירת הרב הנאון ראב"ד דק"ק פעלדעש

„*Sever al sever nikro* — baj bajt éri”, jajdulhat fel a próféta szavaival orthodoxiánk közössége, azon milyen lesújtó hír hallatára, hogy az ősz földesi gaon nincs többé az élők sorában. Még nem ocsudtunk fel a veszteségtől, amely a híhű zsidóságot a nyitnrai főrabbi halálával érte s már újabb hiób-posta adja tudtul a magyarországi gaonok egyik nesztorának: a nagy tudású földesi főrabbinak elhunytát.

Valóban „az egyik baj követi a másikat”, *ki südedő kol hoorecz* — mert kifosztott az egész ország... Az egész ország orthodoxiája elvesztette benne egyik nagy szellemi vezérét, kiváló értékét. Mindazok az erények, melyek az orthodox lelkivezető nagyságát meghatározzák, a legnagyobb mértékben meg voltak benne. Nagy talmudtudása, csodálatos jártassága, szent irodalmunkban, a nagymesterek iskolájában klinomított élelméje, tanításainak megfelelő életmódja, kristálytisza jelleme, mélységes vallásossága, melegérzésű jószi- viúsége kiemelték kortársai közül. Egész egyénisége utjelző volt az ország orthodoxiája számára. Nagy hagyományok hordozója és folytatója volt. Átyja, a régi földesi rabbi, egyike volt azoknak, akik lerakták a magyar orthodoxia szervezetének pillérjeit 1869 után és lát is a *klal*, a közösség iránti kötelességek teljesítésére nevelte. Működési köre hitközsége határára túl az egész hazai orthodoxiára kiterjedt. Nemcsak azzal, hogy kortársak s fiatalabb rabbi-kartársak különféle kérdésekkel fordultak hozzá, hogy Tóratudása s bölcsessége kútforrásból merítsenek, hanem az *orthodox országos munkában való részvétele által*. A hazai orthodox szervezet valóban önmagát tisztelte meg, amikor 1929-ben a rabbitanács tiszteletbeli és örökös tagjának választotta.

Az egész hazai orthodoxia kegyelettel s mélabúval, hódolattal, vesztéséggel, hálával s szent fogadalomból fordul a kis földesi rabbi felé. Ugy érzi, hogy a

Megdicsőült *Rabbi Menachem Mendel Stern* egész lényé olyan volt, hogy valóra váltja a szent ígét: „*akik oktatták a többieket, csillogni fognak, mint az égboltozat fénye s mint a csillagok ragyognak azok, akik a sokaságot a helyes utra vezették.*”

A megboldogult 80 éven felüli kort ért el, több mint félszázadon át vezette nyáját, szerénységben, a „*halacha négy rőffe*” között. Folyó hó 22-én, esütörtök délután temették az egész környék részvéte mellett. *Heszpedet* tartottak többek között a debreceni, berettyóújfalusi, püspökladányi, biharkeresztési főrabbi, valamint az elhunyt veje, a földesi dájón, aki valószínűleg utódja lesz. A temetésről részletesebben a jövő számunkban számolunk be. — תנצב"ה

Szép, olcsó, zsidótárgy
vizsgai jutalomkönyvek
40 fillértől - 10 pengőig
terjedő áron
a **REMÉNY** zsidó ifjúsági folyóirat kiadóhivatalában
Budapest, IV., Magyar-utca 3.
Kivánatra díjtalan könyvjegyzék!

— **MEGTALÁLTAK NEVÜCHADNECZÁR** TEMPLOMÁT. *Londonból* jelentik: A *British Museum* és a pennsylvaniai egyetem közös mezopotámiai kutatóexpedíciója a bibliai *Ur Kaszdim* helyén megtalálta *Nevüchadneczár* templomát, majdnem teljesen sértetlen állapotban. A harmadfélezer éves templomba vezető hatalmas előcsarnokban égetett téglákból épült oszlopok tartják a tetőzetet. A külső folyósóból lépcsőház vezet a templom kapuja felé, ahol valószínűleg rejtett karzat lehetett. A falakon a festés majdnem teljesen sértetlenül maradt meg. A nyári homokviharak elleni védelmül az expedíció ideiglenes tetőzetet emelt a templom fölé s jelentéseiben kiemeli, hogy ha most belép az ember a templomba, szinte el lehet felejteni, hogy a falakat 2500 évvel ezelőtt építették. A templomban talált régi műkincseket az expedíció s Irak kormánya közt osztják meg.

A Rotschildok legendája

„En azt hiszem, Felsőg, a Rotschildokra sose mondhatjuk, hogy tulsokan vannak.” Disraeli Benjámint mondta ezt egy ízben Viktoria angol királynőnek, aki mosolyogva fogadta a szellemes és találó megállapítását. Ma harminchét tagja él a Rotschild-családnak Európában, a kik jogosan viselik ezt a nevet: a nyolevanöt éves báró Rotschild Edénétől — aki Bécsben lakik s legidősebb tagja a családnak — a három éves kis Goendolina bárónőig, a párizsi ág legfiatalabb sarjágig. A harminchét igazi Rotschildon kívül van még egész sereg unokafivér és nővér, így Sir Philipp Sassoon, Springer Bettina bárónő és a fivére, Albert báró.

A frankfurti ghettonak egyik szűk kis mellékutcájában, a Judengasseban született és élt a család őse, Mayer Amschel. Az igazi nevük nem is Rotschild volt, hanem Bauer. Az öreg Bauer Mózes Anselm volt Frankfurtban magánbankár. — A Rotschild nevet onnan kapták, hogy a judengassei rozoga ház bejárata fölött vörös pajzs volt kitűzve, mint az üzlet védjegye. Anselm Mózes fia, Mayer Anselm (1743—1812), tekinthető tulajdonképpen a későbbi nagyhatalmu és nagygazdagságu Rotschild-ház megalapítójának.

Mayer Anselm apja üzletét folytatta Frankfurtban. Mint kis bankár ismerkedett meg Vilmos tartományi örgróffal, akinek ügynöke lett. Amikor Vilmos örgróf később Hessen-Cassel választófejedelmi székébe került, Mayer Anselmnek is föllendült az üzlete. Előkelő összeköttetéseket szerzett és egy év múlva már kölcsönért fordult hozzá a dán kormány. Vilmos a francia betörés következtében kénytelen volt külföldre menekülni és Rotschildra bízta készpénz-vagyonát, aki azt elásta kertjének egyik zúgában. Amikor az alkalom kedvező volt és a pénzt újból használni lehetett, Mayer Anselm kiásta és oly szerencsésen forgatta, hogy megsokszorozva és magas kamattal adhatta vissza Vilmos fejedelemnek.

Mayer Anselm 1812-ben halt meg és tíz gyermeket hagyott hátra: öt leányt és öt fiút. Vagyonra igen tekintélyes volt, kliensei között elszenvedett hercegek és arisztokraták szerepeltek és a kölcsönüzleteken kívül régiségekkel is foglalkozott, régi pénz- és éremgyűjteményét messze vidékről fölkeresték a gyűjtők.

Fiai szétszéledtek a szélrózsa minden irányába és egy-egy ágát alapították a Rotschild-bankháznak. Így létesítette Náthán (1777—1836) a londoni, James (1792—1868) a párizsi, Salamon (1774—1855) a bécsi, Károly (1788—1855) a nápolyi és Amschel Izrael (1773—1855) a frankfurti házat. Mindegyik fiu megkapta az osztrák örökös jogu földbirtokos privilégiumát. 1822-ben pedig bárói rangra emelték őket. A család vagyonának legnagyobb része a legidősebb fiura, Amschelre szállott, aki igen nagy tekintélyre tett szert, tagja lett a porosz titkos kereskedelmi tanácsnak, azonkívül bajor konzul és udvari bankár volt.

A bécsi ág megalapítója, Salamon, igen bizalmas viszonyba került Metternichel s a vele való kapcsolata tette lehetővé a bankház összeköttetését az akkori szövetséges hatalmakkal. A család legnagyobb pénzügyi tehetsége a harmadik testvér: Nathan Mayer volt, ő csinálta azokat a nagy pénzügyi tranzakciókat, amelyek oly kiváltságos helyzetet teremtettek a közgazdasági világban a Rotschildoknak. Nathan 1800-ban Manchesterbe költözött, ahol egyideig apja számára bevásárlásokat eszközölt, később átment Londonba, ahol tehetsége tulajdonképpen kibontakozott és ahol csakhamar magára vonta az egész világ figyelmét.

Rotschildék mindenütt és minden időben kiváltak volna nagyszerű pénzszerzési érzékükkel, de talán olyan nagy vagyont nem gyűjtöttek volna össze, ha történetesen nincs uralmon Napoleon. Rotschildék megéreztek, hogy bármilyen nagy tehetség is Napoleon és bárhogyan aratja egyre-másra a győzelmeket, egyszer az ő napja is le fog áldozni. Erre a megérzésre tették fel minden pénzüket. Nathan kintinó hírszolgálat, amely valóságos megelőzte az eseményeket, — előbb tudta például a waterlooi csata eredményét, mint az érdekelt államok uralkodói — lehetővé tette, hogy olcsó áron nagy tömegekben összevásároljon részvényeket a londoni tőzsdén. Oly nagy stílusban csinálták ezt a tranzakciót, hogy néhány európai állam erősen megérezte tőzsdéi manőverüket.

Pompásan megszervezett hírszolgálatuk volt, az egyes házak állandó összeköttetésben voltak egymással, titkos ügynököket küldöztek

egymáshoz és a kontinens egyik végéből a másikba saját postagalamb- és vitorlás-gyorshajó járataik voltak, amelyek révén — az akkori primitív hírszolgálati viszonyokkal szemben — kitűnően voltak informálva az európai politikai és gazdasági eseményekről. Az osztrák ház feje, Salamon, felismerte a közlekedés nagy jelentőségét és fejébe vette, hogy ő vasutakat fog építeni. Egyike lett az elsőknök, akik Európában a vasutakat kezdeményezték. Amíg protestáns egyházi emberek mérgesen dörögtek a gőzgép ellen, ez ellen az „ördögi” találmány ellen és a vidéki földbirtokosok elkoseredetten tiltakoztak a „kerekeken forgó teafőző üstök” ellen, amelyek elcsúfítják birtokaikat, a Rotschildok mit sem törődve az ellenszenvvel, szórták az aranyat új és új vasutak építésére, és az arany, amelyet kibotáltak az ablakon, visszajött százszorososan.

A Rotschild-családdal való érintkezésben senki se húzza fel az orrát azért, mert zsidók és nem csinálnak tréfát a nemesi címerükből, amelyet Metternichtől kaptak, egy sikerült állami üzlet után. Mindenütt eredményeket értek el és tekintélynek örvendenek. A nagy sikerek ellenére sem lettek annyira büszkék, hogy titkolják és szégyeljkék származásukat és tradíció a családban, hogy a gyermekeket zsidó szellemben nevelik föl.

Minden társadalmi akcióban arisztokratákhoz méltó módon vesznek részt. A nemesség és elegancia ép oly mélyen benne gyökerezik jellemükben és modorukban, mintha „nemességük” nemesek egyszáz, de sok-sok száz esztendei multra tekintene vissza.

Igazi kvalitásaik közgazdasági és pénzügyi téren bontakoznak ki ma is és generációról generációra száll bennük az ősi tehetség. Még a nevelésük, az apró hagyományok is takarékosra, okos pénzügyi szellemre oktadják őket. Az öreg Mayer Amschelnek azt a szokását, hogy minden Rotschild-gyermek születésekor hat igazgyöngyöt kap, amelyek értéke egyenkint száz font és minden születésnapjára tizet-tizet lozzá, ma is megtartják, és az ilyen szokásokkal már gyermekkorukban beléjük nevelődik az a pénzügyi érzék, amely elapja egy-egy új penzkapacitás kibontakozásának. Szülőigévé lett már a Rotschildok dicsőrete, amely cbban a közmondásban jut kifejezésre: „En még sose találkoztam egy buta Rotschilddal.”

P. H.

Megmentve

Német-zsidó elbeszélés 12. Irta: Guggenheimer S.

Az orvos vállat vont.

— Talán rábirhatná a Maibaumékát arra, hogy a bogarakat fejéből kibeszéljkék?

— Igen, ha ezt teheiném! De épen ez az, amit nem merek megkockáztatni, mert biztos meggyőződés, hogy Maibaumék még megerősítenék bogaraiban. Sőt, őszintén sajnálom, megígértem Maibauméknak, hogy gyakran fogom a gyereket hozzájuk küldeni, de amit az említett oknál fogva nem merek megtenni. Sejtelmem sem volt arról, hogy a kisfiú már annyit tud a zsidóságról.

— De Maibauméknak csak lesz annyi belátásuk, hogy az Ön gyermekét nem tekintik zsidógyerekeknek...

— Sőt, igenis, annak tekintük, bár tudják, hogy ki van keresztelve.

— Akkor nem marad más hátra, mint a gyereket megcsalni. Hivassa fel a szakácsot és parancsolja meg neki a gyermek jelenlétében, hogy csakis abból a húsból vásároljon, amelyet Maibaum vágott le és hogy azt fiacskája utasítása szerint a főzés előtt tegye vízbe és sózza ki. E módon a legkönnyebben fogja az önféjú gyermeket rábirni, hogy egyik tápláló ételket, melyekre feltétlen szüksége van. És még valami akarom önt figyelmeztetni: a fiúnak jó feje van, nemsokára 6 éves lesz, én az iskolába küldeném őt.

— Még nem merem iskolába küldeni. Nem hiheti el, mennyi fáradságomba kerül, őt arról meggyőzni, hogy nem zsidó. Idővel — remélem — elfelejti majd ezeket a dolgokat, de addig nem szabad idegenekkel érintkeznie. Megtudhatná, hogy zsidó születésű és akkor ügyem még rosszabbul állna. Házitanítót veszek hozzá, aki oktatni fogja.

— Erélyes házitanítót vegyen hozzá. Jánkelenak oly emberre van szüksége, aki erélyesen bánt vele. A husételekkel pedig tegyen úgy, amint tanácsoltam.

Szombat volt. Maibaumék lakószobájában ünnepélyes hangulat. Maibaum előtt nagy foliáns feküdt és szent áhitattal tölté a napot. Felesége előtt is nyitott könyv volt, amelyből látszólag olvasott, de a félig nyitott szemekből egymás után könnyek csordultak le, a halavány redős arcra. Ura, ki néha-néha futólagos pillantást vetett az átellenben ülő asszonyra, végre fejesóválva hajtja be a nagy könyvet és nejehez lép:

— Ma sábosz van — mondja szemrehányóan — ma félre kell tenni minden szomorú gondolatot.

— Sábosz — ismétli az asszony sóhajva — az ötödik sábosz mióta tőlünk a gyemeket elragadták. Milyen jámbor, lelkiismeretes és komoly volt a mi kis Jánkelenk. Emlékszel-e még rá, midő az utolsó szombaton nem akarta megenni a levest, mivel azt mondta, hogy ő már nem beteg, tehát nem szabad részére az ételt melegíteni...

Maibaum elfojtott sóhajjal válaszolt.

— Jánkele derék fiú és I-ten segedelmével majdan derék zsidó is válik belőle.

— Azt hiszed?

— Remélem.

Maibaumné kételkedkedőleg rázza a fejét, majd ezt mondja:

— Hogy kikeresztelkedett apja házában, jámbor zsidó váljon belőle, — az előttem talány. Königstein megígérte, hogy a gyermeket mindennap elküldi hozzánk, most már négy hét mult el és még egyszer sem láttuk. Addig beszélt Königstein a háláról, hogy most már mindenről megfeledezett...

— Nem úgy van, ahogy gondoltam. Königstein azt hitte, hogy vezetheti a gyereket, amint akarja. De Jánkelenak éles esze és vasakarata van. Meg vagyok róla győződve, hogy a gyerek péntek este *kidült* és szombat este *havadolót* kért és midő látta, hogy ott efféle nincs, bizonyosan nem akart enni. Ez bosszantotta Königsteint és ez lesz az oka annak, hogy nem küldi ide. Attól fél, hogy mi felbujtanók ellene, ha hozzánk jönne.

— Igazad van, úgy lehet, szegény gyermek... Csak egy percig láthatnám... Nem is hiszed, mennyire vágyódom utána!

— Nem kevésbé vágyódom én is a gyermek után. De ennek dacára jó jelnek tekintem, hogy nem meri hozzánk elküldeni. Sőt, ha elküldené hozzám, amint megígérte, az annak a jele volna, hogy Jánkele nem figyelte életmódjának változására, vagy legalábbis nem ellenkezett.

— De mit használna, ha ellenkezett is? Hiszen te magad is úgy véled, hogy okvetlen rábirta már, hogy nála egyék...

— Persze, hogy azt hiszem. Utóvégre nem halhat éhen, de mindenesetre örülnünk kell annak, hogy a mi derék fiunk valószínűleg s a jelek szerint itélve minden erővel tiltakozott a *tréfi* ételek ellen. Ezt következtetem ugyanis abból, hogy nem jött el.

— Maibaumné vállat von.

— Végeredményben csak mind-egy, hiszen bizonyos, hogy apja nem fogja zsidónak nevelni.

— En igenis remélem, hogy jó zsidó lesz belőle.

*

Idestova másfél év telt el, amióta Jánkele atyja házában élt. Königstein egy Weber nevű fiatalbert vett a gyerekekhez, hogy a katolikus hittanra tanítsa. A tanítás azonban vajmi kevés eredménnyel járt. Weber szinte megunta már a meddőnek látszó tanítás folytatását. Ezt be akarta jelenteni Königsteinnek.

(Folyt. köv.)

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér.

A KISVÁRDAI AUT. ORTH. IZR. HITKÖZSÉG előjárósága egy metsző-előimádkozói állásra pályázatot hirdet. Pályázótól megkívánlatik, hogy 3 elismert orth. rabbittól nyert bizonyítvány — *kabolóval* rendelkezék, *sóchet-übödek*, *bal kóre* és kellemes, erőteljes hangu, jó előimádkozó legyen. Pályázhatnak 40 éven aluli, kifogástalan magaviseletű magyar állampolgárok. Fizetés megegyezés szerint. Pályázatok legkésőbb f. évi június 15-ig fenti hitközség irodájához adandók be. Csak megfelelő okmányokkal felszerelt kérvények fognak figyelembe vétetni. Utiköltséget csak a meghívottaknak térítjük meg.
Unger Sándor s. k. Kain József s. k. elnök.

HÉVIZFÜRDŐRE keresek a nyári szezonra orthodox *sajhet übajdek*-ot, aki egyben *menaker* és *véselpaszken*er legyen és 3 orth. rabbittól *kaboló*-ja van. Teljes ellátás. Fizetés megegyezés szerint. Szép mellékjövödelem. Mandel. Bpest. Garay-tér 17. sz.

Legszébb vizsgai jutalomkönyv a

„Somró Sabosz Almanach”

Tanulságos, szórakoztató és hasznos! Számos képpel, köztük címlapján boldog emlékü REICH KOPPEL budapesti főrabbi *לוי* fényképével.

Ára díszkötésben 2.— pengő.

Legalább 10 példány vételénél 10% engedmény. A pénz előzetes beküldése mellett, vagy utánvétellel megrendelhető: Szombattartók Orsz. Szövetségénél, Budapest V. Sas ucca 15. — Postacsekk számla 57857.

SIRKÖVEK minden kivitelben legolcsóbb gyári áron Schreiber Jakob villanyerőre berendezett sirkőüzemében, Debrecen, Hunyadi-utca 14. sz.

Értesítem a n. é. közönséget, hogy orth. *כסף* *kávémérés* és *falatozó üzletemet*, Győr ARANY JÁNOS-UTCA 10 szám alá helyeztem át. — Kérem továbbra is a n. é. közönség szives pártfogását. A legelőzékenyebb kiszolgálásról biztosítom.

Berger Salamon Győr Arany János-u. 10

Apróhirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. *Allást keresők*nél szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sipucca 10. — Jelégés levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZONEGY esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. — Telefon. — cégneküli levelezés.

KIZÁRÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít Meisels héber könyvkereskedés és tálliszövöde, Rombach-u. 8. A Rombach templommal szemben.

GLÜCK általt közvetített partiek szerencsések. Házasságokat diszkrétén és eredményesen jobb zsidó körökben közvetít Glück Gyula, Debrecen, Hatvan-u. 11. Válaszbélyeg mellékelendő.

NŐSÜLNE 28 éves orth. érettségizett fiatalember, nagyobb szlovenszkói városban gyárnak társtulajdonosa. Szolid, háziisan nevelt fiatal leányok 50—60 ezer pengő hozománnyal érdekelnek. Leveleket: „Ideális Élet” Kósice, Posirestant. Közvetítőket csak utólag díjazok.

RÓFÖS- és fűszerüzletembe tanulót ellátással felveszek. Szombaton zárva. Krausz Miksa, Jánosháza.

BIZTOS egzisztenciával bíró intelligens fiatalember, volt talmudista, vallásos házból nősiülne. „S—10.000” jeligére.

22 ÉVES NŐVÉREM részére, *Jefasz tajár*, keresek *bócher joré somájim*-t, 2000 P hozománnyal. A *bócher*t kitaníttatjuk *schitesz*-re és egy jó, biztos állást kap. „Sidech” jelige.

HARMINCÉVES *chószid* özvegyember nősiülne, ingatlana ötvenezret, üzlete ugyancsak ötvenezret pengőt ér, hozzáillő kóru és vagyonu partiet keres, *chaszidis* családból. Özvegyasszonyka előnyben. Gyermekek nem hátrány. Szigoruan vallásos, jószívű, *föltetlen* szép jöhet csak számításba. Ajánlót díjazok. Jelige „Talmid chom.”

KERESEK azonnalra jó házból való rendes zsidó fiút, aki legalább 1—2 évet töltött már fűszerüzletben, teljes ellátással és fizetéssel. Braun Lajos, Disznósd, u. p. Arló, Borsod-m. (Állomás: Ózd).

MISKOLCON, a volt Blumberger-féle helyiségben Engel streng orth. kóser étkezdéje újra megnyílt.

KÖZÉPISKOLÁT végzett egyén, aki 1½ év előtt meggyőződésből a zsidó vallásra áttért, az azóta folytatótt jesivai tanulmányai folytán a vallási tudományban annyira előrehaladt, hogy megfelelő világi képzettségénél fogva vidéki hitközségnél irnoki állást vállalna. (Esetleg *sámesz*-állást.) „Gér-czedek” jelige.

JÓ CSALÁDBÓL való, intelligens, orth. kóser háztartásban jártas, gyermekek neveléséhez értő valóságos fiatal leányt keresek. Cseléd van. Fischl Bernát Budapest, Dohány-u. 92. I. em.

TÖNKREMENT kereskedő felügyelői, raktárnoki stb. állást sürgősen keres. „Jobb napokat látott” jelige.

URI CSALÁD ÁRVÁJA, önállóan főz, fehérneműt, felső ruhát varr, kézimunkázik, üzleti gyakorlattal „Szerény fizetésért otthont keres” jelige.

INTELLIGENS, német, varráshoz értő leány 5 és 6 éves gyermekekhez felvétetik. Engländer, Aggteleki-utca 16.

RÓFÖS és cipőüzletben jártassággal bíró, jobb családból való, valóságos fiatalember, volt talmudista, állást keres. Esetleg más szakmában is. Igénye: teljes ellátás és szerény fizetés. „Szorgalmas és megbízható 24” jeligére kiadoba.

FÜSZER, gyarmat- és rövidáru nagykereskedést önállóan vezetni tudó 35 éves, nőtlen fiatalember, ki a könyvelésben is teljes jártassággal bír, június 1-re, vagy 15-re állást keres. „Szorgalom” jelige.

UTAZÓI állást, vagy ügynökséget vállalkozó rövidáru szakmából. Jelige: „Nagy ismeretség”.

BIZTOSÍTÁSI ügynökséget vállalkozó. Jelige: „Gyakorlott és szorgalmas”.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája Budapest, VII., Kertész-utca 21.

Ünnepi szám

Budapest, 1930 június 1.
5690 Szívon 5.

60 fillér

VI. évfolyam 22-23. sz.

אללעקעיינע יידישע צייטונג

ב ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót *לוי*

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Sipucca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

חג השבועות זמן מתן תורתנו

Irta: óbudai Freudiger Ábrahám, a budapesti aut. orth. izr. hitközség elnöke

הסכה ושמע ישראל היום
הזה נהיה לעם לך אלוקך
Figyeli s halljad Izráel,
ma lettél népévé az Örökkévalónak a te I-tenednek.
(Devórim 27)

A Tórának ezt az igéjét, mely a sivatagban való négy évtizedes vándorlás vége felé hangzott el, Rabbi Jehudó (Bróchajsz 63:) a kinyilatkoztatással hozza összefüggésbe és azt kérdezi: „vechi ajszaj hájajm nitno Tajró lejiszroel, vehálaj ajszaj jajm szajf árboim sónó hój—miért mondja a szent Ige, hogy „ma” lett Izráel I-ten népe, holott a néppelzés a szent törvények kinyilatkoztatásával s azoknak elfogadásával lett teljessé?” R. Jehudó feleli: „lelámdoch, sechavivó Tajró ál lajmdého bechol jajm vojajm. ke-jajm senitno méhár Szináj—a szent séges Tan örökkön oly kedoes a hiv-ei előtt, mint azon a napon, amelyen adatott a Szináj hegyén.”

S valóban Sovüajsz jenséges ünnepe minden évből, mintha újból és újból átélnök azt a nagyszerű eseményt, amikor Izráel I-ten népe lett, amikor százezrek szívvel-lélekkel vallották: „kajl áser díber Há-sém náaszé venimó — minden, amit I-ten elrendel, azt teljesítjük s engedelmességedünk nekí” (Semajsz 24).

„Cselekedet és engedelmesség” — ez a kinyilatkoztatás kettős tartalma. Ilyen értelemben mondja a midras: „amikor Majse Rabbénú a nép e fogadalmát (náaszé venimó) a Mindenhatónak elmondotta, angyalseregek szálltak le a mennyekből, amelyek Izráel minden fiát a kettős fogadalomnak megfelelően két koronával koszorúzták meg.” Így lett a zsidóság megkoronázva a hivatással, hogy mindennapi életében is I-ten szavát hallja és tettekké valósítsa, és a kinyilatkoztatás nagy napja

melegítette a szíveket és eszmények-re lelkesítette. De a kinyilatkoztatás a hagyomány szerint a világ összes nyelvén hangzott el, hogy minden nép okuljon belőle. (Kol dibür ve-dibür sejjózó mipi hagenüró nech-lok lesivim lesajnajsz. — Sabosz 88:)

A Tóraadás napja tehát az egész emberiség ünnepe! A kinyilatkoztatás előtt az emberiség nem ismerte az erkölcs kötelező erejét. De az erkölcs tana nélkül egyensúlyt vesztetten felbillenne az egész emberiség belső világa. „Nemajjim erec ve-chol jajsveho, Onajchi tikánti ámű-dehó szeló — megingott a föld s az összes lakói. Én szilárdítottam meg oszlopait” (Tehilim 75). — Mert erőtelen a halandó akarata s munkája, ha a Mindenható ereje nem támasztja meg az alappilléreket. A lelkiekben is így van. Az „Én”: a Szináj-hegyen magát kinyilatkozó I-ten, aki az „Én” (Onajchi) szóval kezdte meg az igazi erkölcs hirdetését, alapozta meg az erkölcsi világ márványoszlopait; a hit az egyetlen I-tenben, e hit terjesztése irányította az emberiséget az erkölcsiösségre és a művelődésre; nélküle összeomlik az emberiség belső élete.

A Tórának az egész emberiséget átfogó tekintetét példázzák a bölcseink, amikor azt mondják: a Tan a sivatagban adatott, szabad helyen, amivel az Örökkévaló arra akart utalni, hogy mindenkinek része lehet benne. És a pusztában adatott, mely meddségével, természetlenségével, szárazságával az I-tennélküli élet sivárságát jelképezi. És hasonlít a Tóra — a midras tanítása értelmében — a tűzhöz, amely nélkül emberi kultúra el sem képzelhető. Ép így elidegeníthetetlen eleme lett a Tóra az egyetemes emberiség szellemi életének. A szent Tan univerzalizistikus kiható erejét tanítja a

cseink jelképező mondása, amelynek értelmében hasonlít a Tóra a vízhez, amely hozzátartozik az élet-hez; az ember éltele eleme, de amelyet nem kell vásárolni, s ilyen az erkölcs is: életünknek elidegeníthetetlen része, s sem nem vásárolható, sem nem eladó.

A kinyilatkoztatás ünnepe tehát nem csak a zsidóságnak, hanem az emberi erkölcsnek születésnapja, amikor harsónafúvás közepette hangzott az egész világon az örökkévalóságot hordozó szó: „Onajchi — Én vagyok” s csak „Én”. E Tan igazsága mellett tett vallomást mindenkor Izráel. Mikor a 40 éves pusztai vándorlás végén átkeltek a Jordánon és elérkeztek a Gerizim és az Évol hegyéhez, 6 törzs felvonult az egyik hegyre, hogy áldást mondjon a Tan megtartóra s 6 a másikra, hogy átkot nyilvánítsanak a megszegőkre. Csupa általános erkölcsi törvényről van szó s a pégen kicsendül a fenyegetés: „átkozott, aki nem tartja meg a Tóra szavait”. És százezrek ajkáról harsányan hangzott utána az „Omén”. És oltárt építenek, az oltáron áldozatot mutatnak be, áldozatot az egész néper, jeléül annak, hogy a Tóra törvényeinek megtartása áldozatok nélkül nem lehetséges. Izráel történeti életében a Tóráért a legkimondhatatlanabb, az önfeláldozásig menő áldozatokat hozta. Megérdemelte a kinyilatkoztatás alkalmából nyert kettős koronát: az elfogadás és teljesítés diadémját.

Legyünk méltók, a multunkhoz s minden örök megfeszítésével, szívvel örömet hozunk áldozatokat a Tóráért, amint ezt oly bensőséges módon fejezi ki estéli imánk: „Veniszmach bedioré sajjroszechó... — örövendezni akarunk a Tóra tanításával s parancsolataival, mert ők a